

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ»

Студента 2 курсу, 5м групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Гонтаренко
Марини
Олександрівни

Керівник
Кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної
теорії та конкурентної політики

(підпис керівника)

Поліванов
Володимир
Сгорович

Гарант освітньої програми
доктор наук з державного
управління, професор кафедри
публічного управління та
адміністрування

(підпис гаранта)

Орлова
Наталія
Сергіївна

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Зміст державної інноваційної політики.....	6
1.1. Суть, мета та принципи державної інноваційної політики.....	6
1.2. Пріоритети державної інноваційної політики.....	9
1.3. Стратегії запровадження інноваційної політики.....	16
ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ 1.....	21
Розділ 2. Механізм реалізації державної інноваційної політики в Україні...24	
2.1. Сучасний етап інноваційного розвитку України.....	24
2.2. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств України.....	28
2.3. Оцінка ефективності інноваційної діяльності в Україні.....	35
ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ 2.....	40
Розділ 3. Удосконалення державної інноваційної політики в Україні.....43	
3.1. Розвиток інноваційної діяльності в Україні в сучасних умовах.....	43
3.2. Удосконалення управління в сфері інновацій.....	48
3.3. Напрями активізації інноваційної діяльності на підприємствах України.....	52
ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ 3.....	60
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми. Важливість дослідження інноваційної політики визначається багатьма чинниками. По-перше, інтересами національної та економічної безпеки, в числі яких забезпечення випереджальних темпів науково-технічного та соціально-економічного розвитку. По-друге, провідною роллю, яку відіграють інновації у забезпеченні економічного зростання. На сьогоднішній день Україна спрямовує свої сили на розбудову соціально орієнтованої ринкової економіки.

Дані стратегічні пріоритети можуть бути реалізовані лише за наявності сильної та дієвої правової держави. Орієнтуючись на розвиток інноваційної діяльності можна забезпечити реалізацію основних економічних, соціальних та екологічних цілей соціально орієнтованої ринкової економіки. Важливим є також посилення державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності, формування державної політики у цій сфері. На сьогодні Україні необхідна розробка конкретних механізмів стимулювання інноваційного розвитку. Теоретичні, методичні та практичні аспекти проблемам інноваційного розвитку економіки присвячені роботи вітчизняних науковців П. Бубенка, А. Гринькова, І. Єгорова, В. Єрмолаєва, О. Зінченка, В. Ільчука, Л. Федулової, Л. Яременко та інших. В своїх роботах вони досліджували і вирішували важливі питання для національної економіки України.

Для того, щоб забезпечити підвищення сучасного рівня міжнародної конкурентоспроможності нашої держави потрібно забезпечити прискорений розвиток, передусім, у низці профільних науково- і техноємних галузей (створення нових матеріалів, окремі виробництва у фармацевтичній, електронній та електротехнічній промисловості), здатних ефективно конкурувати на міжнародних ринках і стати основою високотехнологічного зростання. Система організації інноваційної діяльності на українських підприємствах замість того, щоб обмежуватись їх власними науково-дослідними і дослідно-конструкторськими роботами, має орієнтуватися на постійний зовнішній моніторинг і пошук інновацій у глобальному

інформаційному просторі, на оцінку і придбання нових технологій, необхідних для їх інтенсивного розвитку. Вищезазначене і зумовлює актуальність обраної теми.

Метою роботи є розроблення та обґрунтування основних складових інноваційної політики України, існуючих проблем у її здійсненні та ефективних шляхів їх подолання.

Сформульована мета зумовила необхідність вирішень таких дослідницьких **завдань**:

- розкрити сутність інноваційної політики;
- визначити пріоритети та стратегії інноваційної політики;
- оцінити та провести аналіз розвитку діяльності інноваційних підприємств в Україні;
- визначити стратегію розвитку інноваційної діяльності України в сучасних умовах;
- сформулювати напрямки удосконалення державної інноваційної політики України.

Об'єкт дослідження – інноваційна діяльність в структурі економіки країни.

Предмет дослідження – особливості реалізації інноваційної політики як інструмента активної участі держави в інноваційному процесі.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою є праці фахівців з теорії інновацій, сучасних концепцій інноваційного розвитку стратегічного управління інноваційним розвитком, державного регулювання інноваційної діяльності. Для того, щоб вирішити завдання наукового дослідження були застосовані такі методи: узагальнення, групування, класифікації – для аналізу поглядів учених-економістів щодо об'єкта дослідження та формулювання висновків проведеного контент-аналізу першоджерел; аналізу та синтезу – для уточнення основних наукових категорій дослідження, обґрунтування нових понять і категорій, законів, принципів у разі вирішення завдань дослідження; схематичного та графічного зображення – для наочного подання отриманих результатів дослідження й аналітичних даних;

модельовання та прогнозування – для розроблення моделей і побудови прогнозу інноваційного розвитку економіки України у стратегічній перспективі. У процесі вирішення зазначених завдань дослідження використано також спеціальні методи наукового пізнання: формально-логічний – для розроблення методики вибору інноваційної стратегії суб'єктів господарювання, визначення чинників впливу на конкурентоспроможність економіки; порівняння, порівняльного аналізу, статистичний – для комплексного економічного оцінювання сучасного стану інноваційної діяльності та рівня конкурентоспроможної економіки України; економіко-математичного модельовання – для розроблення оптимальної інноваційної стратегії виробництва інноваційної продукції суб'єктами господарювання; кореляційно-регресійного аналізу – для розроблення моделі впливу чинників конкурентоспроможності за інноваційною компонентою на економічний розвиток країни; анкетування та експертної оцінки – для з'ясування проблем і визначення чинників та перешкод інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, вагомості критеріїв оцінювання і вибору інноваційної стратегії суб'єктів господарювання.

Основні положення випускної кваліфікаційної роботи відображені у статті:

Гонтаренко М., Стратегії запровадження інноваційної політики /

Гонтаренко М. // Управління та адміністрування : зб. наук. ст. студ.

У 66 заоч. форми навч. / відп. ред. Н. Л. Новікова. - Ч. 1. - Київ : Київ. нац.

торг.-екон. ун-т, 2018. - с. 198 - 203.

РОЗДІЛ 1

ЗМІСТ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Суть, мета та принципи державної інноваційної політики

Під інновацією розуміється вперше створений і використаний засіб або спосіб діяльності, що задовольняє суспільні потреби або скерований на досягнення поставлених цілей і дає реальний ефект у відповідних сферах людської діяльності. Інноваційна політика держави - це взаємозв'язок з держави з інноваційною діяльністю та її вплив механізмів правового та економічного регулювання з метою розвитку науки, техніки та інноваційних процесів[34].

За допомогою реалізації інноваційної політики, витрачаючи обмежені виробничі ресурси можна задовольняти розумні потреби суспільства, завдяки інтенсивному розвитку в усіх сферах соціальної та економічної діяльності.

Державна інноваційна політика має бути функціонально пов'язаною із стратегічними цілями соціально-економічного розвитку України, а не тільки вирішувати поточні проблеми. Орієнтація державної інноваційної політики на соціально-економічний розвиток передбачає створення певних передумов її запровадження, зокрема досягнення в суспільстві загальноекономічної та соціальної стабільності, а також проведення системних інституціональних реформ економіки та її інноваційної реструктуризації. Багатофункціональне призначення державної інноваційної політики зумовлено багатовимірною системою цілей, завдань політики, а також їх похідними — пріоритетами, стратегіями[1].

У загальному мета інноваційної політики — це досягнення функціонування суб'єктів господарювання за рахунок підтримки інноваційних процесів.

Як мінімум метою інноваційної політики є забезпечення виробничо-технологічної безпеки країни, її стабільному, сталому та поступальному розвитку.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції[3].

Процеси формування та реалізації державної інноваційної політики мають на меті:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у процесі розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [3].

Державна інноваційна політика розробляється та реалізується відповідно до принципів:

- включення державної інноваційної політики як стрижневої складової до державної соціально-економічної політики, програми діяльності Уряду, а також

її органічного поєднання з амортизаційною, інвестиційною, науково-технічною, податковою, промисловою, структурною політикою та іншими політиками при входженні їх до відповідних сегментів регулювання сфери інноваційної діяльності;

- випереджаючого інноваційного розвитку, що передбачає забезпечення темпів зростання валового внутрішнього продукту на душу населення за рахунок сталого інноваційного розвитку вище, ніж у розвинених країнах світу з метою досягнення показників економічного розвитку, які мають відповідати критеріям вступу країн до Євросоюзу[19];

- відкритості та прозорості державної інноваційної політики для суспільства, зокрема, забезпечення постійного моніторингу та оцінювання ефективності проведення державної інноваційної політики, а також забезпечення конкурсного відбору інноваційних проєктів при їх фінансуванні державними коштами або виконанні за державним замовленням;

- інтеграції наукової, науково-технічної, виробничої та освітньої діяльностей;

- наукової обґрунтованості визначення пріоритетів та вибору стратегій інноваційного розвитку на основі наукового передбачення основних напрямків освоєння науково-технологічних досягнень у світовому виробництві та в Україні у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах;

- необхідного інституціонального, а також достатнього інвестиційного, фінансового та іншого ресурсного забезпечення за програмно-цільовими та проблемно-орієнтованими підходами, при цьому це ресурсне забезпечення має бути зорієнтованим переважно на внутрішні джерела;

- посилення ролі держави та поєднання державної регуляції з ринковими механізмами саморегуляції у сфері інноваційної діяльності, при цьому державне управління має бути адекватним ринковим відносинам, а державна підтримка інноваційних процесів має бути причиною первинного поштовху та бути спрямованою на створення механізмів розширеного самовідтворення[19];

- рівноправного партнерства держави із суб'єктами інноваційної діяльності недержавної форми власності з метою об'єднання зусиль, ресурсів держави і підприємницького сектора економіки, що передбачає налагодження державно-приватного (публічно-приватного) партнерства для розвитку інноваційної діяльності;
- розвитку міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності з метою приєднання або включення до передових світових технологічних «ланцюгів» і входження у світовий технологічний простір;
- соціально-економічної спрямованості інноваційних перетворень, тому на всіх етапах формування й реалізації державної інноваційної політики необхідно виходити;
- пріоритету інтересів широких верств населення щодо підвищення їх добробуту, збереження та збільшення робочих місць, забезпечення екологічної безпеки та рівноваги;
- урахування національних інтересів у сфері інноваційної діяльності, що має різноманітні прояви: захист прав на інтелектуальну власність при її введенні у господарський обіг у ході реалізації інноваційних процесів, позбавлення залежності від «критичних технологій» та «критичного імпорту», збереження та примноження національного інтелектуального потенціалу, протекціонізм вітчизняним виробникам наукомісткої продукції та надання їм допомоги щодо просування цієї продукції на внутрішній та зовнішній ринки тощо;
- визнання збереження та зміцнення науково-технологічного потенціалу, утвердження інноваційної моделі розвитку пріоритетом національних інтересів.

Дотримання цих принципів у процедурах розроблення та впровадження державної інноваційної політики має забезпечити її результативність та ефективність[19].

1.2. Пріоритети державної інноваційної політики

Інноваційна політика є складовою частиною соціально-економічної політики. Інноваційна політика має об'єднувати загальними завданнями науку, техніку, виробництво, споживання, фінансову систему, освіту і повинна бути

орієнтована на використання інтелектуальних ресурсів, розвиток високотехнологічних виробництв та пріоритетів економіки.

Пріоритети - це першочергові напрями діяльності, за допомогою яких розробляються взаємопов'язані заходи для досягнення встановлених цілей. Відповідною концентрацією ресурсів безпосередньо забезпечується реалізація пріоритетів. Визначення пріоритетів і програм їх реалізації надає напрямки не тільки ресурсного їх забезпечення, але й структурної перебудови та переорієнтації наукового, виробничого потенціалів.

Існують пріоритетні напрями інноваційної діяльності та напрями державної інноваційної політики. Напрями інноваційної діяльності визначають напрями розвитку інноваційних процесів, а напрями державної інноваційної політики, в свою чергу, визначають напрями розроблення та реалізації системи першочергових заходів, завдань державної інноваційної політики щодо як реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, так і активізації взагалі інноваційних процесів.

Вирізняють три джерела формування пріоритетів:

1. Зростаюча обмеженість виробничих ресурсів і виникнення на цій основі проблем поточної і передбачуваної незбалансованості у народному господарстві. Чим більше обмежений будь-який вид ресурсу, тим в більшій мірі науково-технічний прогрес повинен бути сконцентрований на економії і заміщенні даного виду ресурсу.
2. Створення і впровадження новітніх технологій, організаційно-технічних заходів, які дозволять забезпечити досягнення більш високих результатів розвитку за мінімальний проміжок часу.
3. Усунення або зменшення ступеня впливу соціальних обмежень, пов'язаних із здоров'ям, умовами праці і побуту людини, необхідність підтримки екологічної рівноваги[4].

Пріоритети державної інноваційної політики структуруються за змістом, рівнем (масштабом) формами та механізмами державної підтримки їх

реалізації, що дозволяє розглядати їх як цілісне системне утворення, підсистемами якого виступають наступні напрями діяльності :

- визначення інноваційних пріоритетів, які є стрижнем системи пріоритетів державної інноваційної політики, визначаючи головні та першочергові напрями розвитку інноваційних процесів: на загальнодержавному, галузевому та регіональному рівнях, у довгостроковій (10 років) та середньостроковій (3–5 років) перспективі, за типом кінцевого продукту інноваційного процесу (базисні, технологічні та продукційні інновації);
- розбудова національної інноваційної системи через створення цілісної кодифікованої системи інноваційного законодавства, сприятливого для розвитку інноваційних процесів, а також розвиток системи інститутів та інфраструктури підтримки інноваційної діяльності (технопарки, інноваційні центри, бізнес-інкубатори, консалтингові центри тощо);
- розширення ресурсної бази для розвитку сфери інноваційної діяльності через залучення інвестиційних ресурсів, забезпечення інформаційними ресурсами, запровадження широкомасштабного трансферу технологій та введення в господарський обіг об'єктів інтелектуальної власності;
- формування інноваційної культури як фактора розвитку людського потенціалу через запровадження спеціальних освітніх програм інноваційного менеджменту; організація системи підготовки та перепідготовки менеджерів для сфери інноваційної діяльності; запровадження програмно-цільових методів та проектного управління суб'єктами сфери інноваційної діяльності; активізація винахідництва та діяльності громадських організацій у сфері інноваційної діяльності;
- розширення міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності шляхом проведення спільних досліджень, виконання спільних інноваційно-інвестиційних проектів, державної підтримки міжнародного трансферу передових технологій, залучення іноземних інвестицій до сфери інноваційної діяльності тощо[2].

Підсистема інноваційних пріоритетів відіграють провідну роль у системі пріоритетів державної інноваційної політики. Формування інноваційних пріоритетів відбувається з урахуванням завдання мети та принципів державної інноваційної політики; особливості технологічної структури економіки (країни, галузі, регіону); прогнозних оцінок напрямків розвитку науково-технічного прогресу; досягнутого рівня розвитку наукового, виробничого та інноваційного потенціалу (країни, галузі, регіону); можливостей ресурсного забезпечення реалізації пріоритетів інноваційного розвитку.

Згідно Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» - пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні (далі - пріоритетні напрями) - науково і економічно обґрунтовані та визначені відповідно до цього Закону напрями провадження інноваційної діяльності, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень[1].

Пріоритетні напрями інноваційної діяльності поділяються на стратегічні та середньострокові. Стратегічні пріоритетні напрями затверджуються Верховною Радою України на період до 10 років. Середньострокові пріоритетні напрями визначаються на період до 5 років і спрямовані на виконання стратегічних пріоритетних напрямів.

Пропозиції щодо стратегічних пріоритетних напрямів та їх прогнозно-аналітичне обґрунтування готує центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, та подає їх на розгляд центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, який у встановленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України[1].

Підготовка пропозицій щодо стратегічних пріоритетних напрямів та їх прогнозно-аналітичне обґрунтування здійснюються в рамках державних

цільових програм прогнозування науково-технічного та інноваційного розвитку України, що розробляються згідно із законами України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" та "Про державні цільові програми". Підготовка зазначених пропозицій здійснюється із залученням Національної академії наук України, національних галузевих академій наук України, вищих навчальних закладів і науково-дослідних інститутів[1].

Подані центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, пропозиції стратегічних пріоритетних напрямів та їх обґрунтування схвалюються Кабінетом Міністрів України і подаються до Верховної Ради України у вигляді проектів законів до 1 березня передостаннього року дії попередніх стратегічних пріоритетних напрямів.

Порядок підготовки пропозицій щодо стратегічних пріоритетних напрямів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стратегічними пріоритетними напрямами державної інноваційної політики на 2011-2021 роки є:

- 1) освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;
- 2) освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;
- 3) освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;
- 4) технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;
- 5) впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;
- 6) широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;

7) розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки[1].

Середньострокові пріоритетні напрями формуються на основі стратегічних пріоритетних напрямів, визначених цим Законом, з метою поетапного забезпечення їх реалізації на загальнодержавному, галузевому та регіональному рівнях.

Середньострокові пріоритетні напрями можуть бути загальнодержавного, галузевого та регіонального рівнів[1].

Середньострокові пріоритетні напрями загальнодержавного рівня та їх обґрунтування формуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, за пропозиціями центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, із залученням Національної академії наук України та національних галузевих академій наук України, вищих навчальних закладів і науково-дослідних інститутів за результатами прогнозно-аналітичних досліджень у сфері науки і техніки та інноваційної діяльності, прогнозів економічного та соціального розвитку України і спрямовані на забезпечення інноваційного розвитку міжгалузевого та міжрегіонального характеру.

Середньострокові пріоритетні напрями галузевого рівня формуються відповідними центральними органами виконавчої влади на основі стратегічних пріоритетних напрямів і середньострокових пріоритетних напрямів загальнодержавного рівня з урахуванням прогнозу розвитку галузей економіки і спрямовані на вирішення питань забезпечення інноваційного розвитку окремих галузей економіки[1].

Середньострокові пріоритетні напрями загальнодержавного і галузевого рівнів затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у

сфері інновацій, протягом трьох місяців з дня визначення законом стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності.

Середньострокові пріоритетні напрями регіонального рівня спрямовані на вирішення питань забезпечення інноваційного розвитку окремих регіонів.

Середньострокові пріоритетні напрями регіонального рівня затверджуються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, місцевими радами за поданням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій на основі стратегічних пріоритетних напрямів, середньострокових пріоритетних напрямів загальнодержавного рівня з урахуванням прогнозу економічного і соціального розвитку відповідного регіону[1].

Реалізація середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності включає:

1. Середньострокові пріоритетні напрями загальнодержавного і галузевого рівнів реалізуються шляхом формування та виконання державних цільових програм, державного замовлення та окремих інноваційних проектів.

Обсяги коштів, що спрямовуються на реалізацію пріоритетних напрямів загальнодержавного і галузевого рівнів, щорічно визначаються законом про Державний бюджет України.

2. Середньострокові пріоритетні напрями регіонального рівня реалізуються шляхом формування та виконання регіональних, місцевих інноваційних програм та окремих інноваційних проектів.

Обсяги коштів, що спрямовуються на реалізацію пріоритетних напрямів регіонального рівня, щорічно визначаються відповідними бюджетами, у тому числі з урахуванням статті 105 Бюджетного кодексу України.

3. Для реалізації середньострокових пріоритетних напрямів державою запроваджуються заходи щодо:

1) розвитку інноваційної інфраструктури (інноваційних центрів, технологічних парків, наукових парків, технополісів, інноваційних бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій, інноваційних кластерів, венчурних фондів тощо);

2) першочергового розгляду заявок на винаходи, що відповідають середньостроковим пріоритетним напрямам загальнодержавного рівня;

3) прямого бюджетного фінансування та співфінансування;

4) відшкодування відсоткових ставок за кредитами, отриманими суб'єктами господарювання у банках;

5) часткової компенсації вартості виробництва продукції;

6) кредитів за рахунок коштів державного бюджету, кредитів (позик) і грантів міжнародних фінансових організацій, залучених державою або під державні гарантії;

7) субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам;

8) податкових, митних та валютних преференцій.

Моніторинг реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України[1].

1.3. Стратегії запровадження інноваційної політики

Головні стратегічні напрями інноваційного розвитку національної економіки мусять бути спрямовані на :

1. Посилення позицій України в галузях науки, технологій та інновацій. Враховуючи кадровий та ресурсний потенціали України, країна може розвивати значний спектр сфер науки та технологій. сновні зусилля повинні бути спрямовані саме на інновації та створення потужної національної інноваційної системи.

2. Забезпечення ефективного використання досягнень науки та технологій[49].

До числа основних стратегій запровадження інноваційної політики слід віднести :

1. Стратегію «проривів» - створення нової продукції, технології, виробництва (базисних або радикальних інновацій), в результаті чого відбуваються зміни у реальному секторі економіки, сфері споживання та соціально-гуманітарній сфері, виробництва стають елементами та «точками зростання» нового вищого рівня технологічного укладу. До стратегії «проривів» відноситься - стратегія науково-технологічного прориву. За допомогою цієї стратегії має бути забезпечено: інноваційне технологічне переозброєння підприємств, підвищення конкурентоспроможності їх продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, ініціювання розвитку реального сектора економіки на новій науково-технологічній парадигмі та базисних інноваціях, що складають основу п'ятого і шостого технологічних укладів, зростання доходів підприємств, бюджетів та життєвого рівня населення. Реалізація стратегії науково-технологічного проривів є багатоплановою та багатфакторною задачею, яка не може бути вирішена без професійної підготовки відповідних кадрів нового типу, які опанували та спроможні запровадити інноваційні підходи в повсякденній практичній діяльності.

2. Стратегію «лідерських технологій» («передових рубежів») - використання власних науково-технологічних досягнень, для створення нових видів продукції, формування попиту на неї та виходу на внутрішній та зовнішній ринок. Стратегію можна використовувати для аеро-космічної, суднобудівної, енергетичного машинобудування, телекомунікаційної галузі та інших високотехнологічних галузей промисловості, а також окремих наукомістких підприємств, які є «інноваційними лідерами» за певними пріоритетними напрямками науково-технічного прогресу. При цьому результати розвитку цих технологій мають стати каталізаторами загального науково-технологічного прогресу в країні.

3. Стратегію «наращування» - це раціональне поєднання та розширене використання вітчизняного науково-технологічного й промислового

потенціалу, забезпечення введення в економічний обіг максимально можливої частки напрацьованого потенціалу інтелектуальної власності. Якщо використовувати цю стратегію, то можна досягнути інноваційного оновлення виробництв, впровадження новітніх технологій, нарощування випуску нової конкурентоздатної продукції. Така стратегія може бути запроваджена при інноваційних перетвореннях у традиційних індустріальних, видобувних галузях.

4. Стратегію «запозичення» («копіювання») полягає у використанні модернізованого та інноваційно оновленого вітчизняного технологічного виробничого для освоєння випуску імпортозамінної продукції, що виготовляється у розвинутих країнах світу. Для того, щоб реалізувати цю стратегію необхідно здійснювати умови упровадження сучасних систем контролю якості та сертифікації продукції. Стратегія використовується у короткостроковій та середньостроковій перспективі для розширення ринкових сегментів для вітчизняної продукції, зокрема, в галузі автомобілебудування, виробництва складної побутової техніки.

5. Стратегію «перенесення» - це переміщення новітніх високоефективних закордонних технологій до вітчизняних виробництв шляхом закупівлі ліцензій, технологічного обладнання для освоєння випуску інноваційної продукції, що має попит на внутрішньому та зовнішніх ринках. Прикладом використання такої стратегії можна навести організацію виробництва в Україні ряду медичних препаратів та ліків, зокрема, інсуліну. Цю стратегію рекомендовано використовувати організаціям з виробництва конкурентоспроможної продукції, що вже виробляється в інших країнах, які є технологічними лідерами за цим видом продукції. Реалізація стратегії перенесення пов'язана з організацією спільних підприємств, закупівлею ліцензій. Але для України редукція вищенаведених стратегій виключно до стратегій запозичення та копіювання призведе до втрати лідерських позицій у таких наукомістких галузях, як аерокосмічна галузь, суднобудівництво, енергетичне машинобудування тощо.

6. Стратегія оптимального використання природних ресурсів, геополітичних та інших переваг. Наявні в Україні природні умови, а також родовища корисних копалин, мінерально-сировинна база дозволяють реалізувати цю стратегію в названих галузях промисловості. За цією стратегією має бути розв'язана проблема надмірного добутку мінеральної сировини на експорт. При цьому виснажуються надра України, посилюється техногенне навантаження на довкілля і залишається неврегульованим питання оптимізації платежів природної ренти[2].

У рамках державного стратегічного планування різними суб'єктами національної економіки були розроблені проекти стратегій інноваційного розвитку України на довгострокову перспективу, порівняльна характеристика яких у частині обґрунтування ролі інноваційної сфери наведена в додатку 1.

Тільки проект «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» Постановою Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» від 21.10.2010 № 2632-VI був схвалений із урахуванням усіх зауважень і пропозицій і внесений на розгляд Верховної Ради для прийняття як закону[3].

Класифікувати стратегію інноваційного розвитку економіки можна за такими критеріями:

1. За каталізатором розвитку:

- дифузія інновацій (формування ланцюга наука-техніка-виробництво з ініціативи суб'єктів мікро- (фірми, навчально-наукові заклади) та мезорівня (спілки підприємців, банкірів, економіки);
- державна підтримка інноваційних форм (державна підтримка національних інноваційних інститутів і виходу національної наукоємної продукції на світові ринки);

2. За масштабом охоплення:

- локальне інноваційне середовище (концентрація на певній території наукового, освітнього,

виробничого та фінансового потенціалу (технополіси, інкубатори, технопарки);

- міжгалузеві науково-технічні комплекси, кластери (взаємодія відносно локальних інноваційних зон у національних масштабах);
- міжнародне інноваційно-технологічне співробітництво (інтеграція та науково-виробнича кооперація на міжнародному рівні);

3. За походженням інноваційних ідей:

- товарне клонування, або стратегія перенесення, форсованого (імітаційного) інноваційного розвитку (опанування виробництва наукоємної продукції, що випускається в постіндустріальних країнах і перебуває у фазі зрілості життєвого циклу товару, розвиток шляхом придбання патентів на винаходи та реалізацію прикладних досліджень для комерціалізації піонерної інновації);
- ліцензійне копіювання або стратегія запозичення (використання зарубіжного науково-технічного потенціалу через ліцензійний механізм);
- саморозвиток, або стратегія нарощування, піонерного інноваційного розвитку (розбудова і використання національного науково-технічного потенціалу на основі власних зусиль, розроблення та впровадження базисних інновацій на основі власних фундаментальних досліджень);

4. За типом інноваційного процесу:

- стратегія наздоганяючого розвитку (домінування інновацій, спрямованих на вдосконалення наявних та запозичених ззовні технологій (пасивна стратегія);
- стратегія випереджального розвитку (орієнтація на власні радикально нові технології, піонерні інновації з метою досягнення світової першості (активна стратегія);

5. За пріоритетами розвитку:

- стратегія стійкого (збалансованого) інноваційного розвитку (забезпечення збалансованого розвитку всіх галузей та регіонів національної економіки);
- стратегія локальної переваги (концентрація зусиль на окремих напрямках інноваційної діяльності)[41].

ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ 1.

Під інновацією розуміється вперше створений і використаний засіб або спосіб діяльності, що задовольняє суспільні потреби або скерований на досягнення поставлених цілей і дає реальний ефект у відповідних сферах людської діяльності. Інноваційна політика держави - це взаємозв'язок з держави з інноваційною діяльністю та її вплив механізмів правового та економічного регулювання з метою розвитку науки, техніки та інноваційних процесів.

Метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Змістовне наповнення державної інноваційної політики включає комплекс цілеспрямованих економічних, політичних та організаційних заходів на різних рівнях національної економічної системи, скерованих на компенсацію недоліків та посилення дії ринкових механізмів; розвиток інноваційної інфраструктури підтримки генезису інноваційних процесів; компенсацію негативних екологічних впливів; удосконалювання галузевої структури виробництва; регулювання і стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності; формування вертикально та горизонтально інтегрально-інтегрованих структур (промислово-фінансові групи, територіальні кластери, а також інші мережеві структури); заохочення малого та середнього бізнесу до інноваційної діяльності та інше[19].

Державна інноваційна політика розробляється та реалізується відповідно до принципів:

- включення державної інноваційної політики як стрижневої складової до державної соціально-економічної політики, програми діяльності Уряду, а також її органічного поєднання з амортизаційною, інвестиційною, науково-технічною,

податковою, промисловою, структурною політикою та іншими політиками при входженні їх до відповідних сегментів регулювання сфери інноваційної діяльності;

- випереджаючого інноваційного розвитку, що передбачає забезпечення темпів зростання валового внутрішнього продукту на душу населення за рахунок сталого інноваційного розвитку вище, ніж у розвинених країнах світу з метою досягнення показників економічного розвитку, які мають відповідати критеріям вступу країн до Євросоюзу[19];

- відкритості та прозорості державної інноваційної політики для суспільства, зокрема, забезпечення постійного моніторингу та оцінювання ефективності проведення державної інноваційної політики, а також забезпечення конкурсного відбору інноваційних проєктів при їх фінансуванні державними коштами або виконанні за державним замовленням;

- наукової обґрунтованості визначення пріоритетів та вибору стратегій інноваційного розвитку на основі наукового передбачення основних напрямків освоєння науково-технологічних досягнень у світовому виробництві та в Україні у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах;

- пріоритету інтересів широких верств населення щодо підвищення їх добробуту, збереження та збільшення робочих місць, забезпечення екологічної безпеки та рівноваги;

- визнання збереження та зміцнення науково-технологічного потенціалу, утвердження інноваційної моделі розвитку пріоритетом національних інтересів[48].

Стратегічними пріоритетними напрямками державної інноваційної політики на 2011-2021 роки є:

- 1) освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;

- 2) освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;
- 3) освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;
- 4) технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;
- 5) впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;
- 6) широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;
- 7) розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки[1].

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

2.1. Оцінка рівня інноваційного розвитку України

Масштаб формування та рівень темпів інноваційного розвитку залежать від інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання в тих випадках, коли спостерігається висока капіталомісткість інновацій. Недоступність фінансових джерел, недостатність інвестиційних коштів в економіці, відсутність довіри у кредиторів знижують можливості використання потенціалу навіть за явної ефективності нововведень для виробників. Водночас інновації створюють умови для широкого залучення інвестицій, оскільки накопичений досвід під час створення та освоєння нововведення стає джерелом його вдосконалення, у зв'язку із цим необхідно ставити чіткі завдання для управління інноваційним потенціалом підприємства[50].

Інноваційний розвиток розглядається як комплексна категорія, яка характеризує частоту і ефективність впровадження на підприємстві інновацій, їх розробку, готовність персоналу до змін. Оскільки ризик під час фінансування, модернізації та оновлення виробництва є досить високим, оцінка інноваційного розвитку з урахуванням його інтелектуальної складової дасть змогу потенційним інвесторам зорієнтуватися в прийнятті рішень щодо виділення коштів з метою реалізації інноваційної стратегії розвитку[27].

Як показники рівня інформаційної складової можуть бути використані такі коефіцієнти: коефіцієнт повноти інформації ($K_{пл}$), що розраховується як, відношення обсягу інформації, що є в розпорядженні особи, що приймає рішення ($ОПР$), до обсягу інформації, необхідної для ухвалення обґрунтованого рішення; коефіцієнт точності інформації ($K_{т}$), що розраховується як відношення обсягу релевантної інформації до загального обсягу наявної в розпорядженні ОПР інформації; коефіцієнт суперечливості інформації ($K_{пр}$),

що розраховується як відношення кількості незалежних свідчень на користь ухвалення рішення до загальної кількості незалежних свідчень у сумарному обсязі релевантної інформації[45].

Оцінка ринкової складової інноваційного розвитку може бути здійснена за методикою SWOT-аналізу, згідно якої фактори ринкового середовища і фактори, що визначають внутрішні можливості підприємства, поділяють на дві групи. Для зовнішнього середовища - можливості розвитку і загрози розвитку, для підприємства — сильні і слабкі сторони його діяльності.

Вплив кожного з факторів (як зовнішнього середовища, так і внутрішнього) на можливості розвитку підприємства по інноваційному шляху запропоновано оцінювати за допомогою коефіцієнтів упевненості, що вимірюються за шкалою від -1 до +1. Кожний з факторів розглядається як свідчення за чи проти можливості розвитку інноваційним шляхом. При цьому можливості, надані ринком, і сильні сторони підприємства оцінюють від 0 до +1, а загрози і слабкі сторони - від 0 до —1. Значення коефіцієнта впевненості відображає ступінь впевненості в тому, що вплив вимірюваного ним фактора збільшує (+) чи зменшує (-) можливості розвитку на основі інновацій[60].

Оцінку інноваційного розвитку доцільно здійснювати в наступній послідовності:

- аналіз структури інноваційного розвитку;
- виявлення ступеня використання внутрішніх інноваційних можливостей підприємства;
- оцінка рівня інноваційної активності підприємства.

В Україні відсутній комплексний підхід до розроблення показників ефективності використання інноваційного розвитку, ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності.

Важливим показником ефективного функціонування та розвитку підприємства можна вважати кількість інновацій з урахуванням рівня їх новизни, який вимірюється за отриманою інформацією про нову продукцію, з якою підприємство виходить на ринок. При цьому рівень новизни інновації

визначається на засадах детального аналізу істотних властивостей інноваційної ідеї та порівняння відносного рівня її новизни з іншими[36].

Від рівня інноваційного розвитку залежить вибір тієї або іншої стратегії. Так, якщо у підприємства є всі необхідні ресурси, то воно може піти по шляху стратегії лідера, розробляючи і упроваджуючи принципово нові, або базисні, інновації. Якщо інноваційні можливості обмежені, то доцільно їх нарощувати і обирати стратегію послідовника, тобто реалізовувати поліпшуючі технології..

Можна виділити рівні розвитку, що дозволяють визначити здатність підприємства впроваджувати нові технології в господарський оборот при одночасному забезпеченні фінансових потреб поточної виробничо-господарської діяльності. (табл.1)

Таблиця 1

Рівні інноваційного розвитку[60]

Джерела покриття витрат	Коротка характеристика рівня інноваційного розвитку	Визначена стратегія інноваційного розвитку
<i>Високі інноваційні можливості</i>		
Власні засоби	Висока забезпеченість власними ресурсами. Реалізацію стратегій інноваційного розвитку підприємство може здійснювати без зовнішніх запозичень.	Лідер – освоєння нових технологій
<i>Середні інноваційні можливості</i>		
Власні Засоби + Довгострокові кредити	Нормальна фінансова забезпеченість виробництва необхідними ресурсами. Для ефективного залучення нових технологій до господарського обороту необхідне використання деякого об'єму позикових засобів.	Послідовник або лідер – освоєння нових або поліпшуючих технологій
<i>Низькі інноваційні можливості</i>		
Власні Засоби + довгострокові і короткострокові кредити і позики	Задовільна фінансова підтримка поточних виробничих запасів і витрат. Для реалізації стратегій інноваційного розвитку потрібне залучення значних фінансових коштів із зовнішніх джерел.	Послідовник – освоєння поліпшуючих технологій
<i>Нульові інноваційні можливості</i>		
–	Дефіцит або відсутність джерел формування витрат.	–

За Глобальним інноваційним індексом 2017, Україна посіла найвищу позицію за останні 7 років – 50 місце, випередивши Таїланд та опинившись позаду Чорногорії та Катару. А у групі за рівнем доходів нижче середнього Україна посіла 2 місце після В'єтнаму, обійшовши Монголію, Молдову, Вірменію та Індію. У порівнянні з 2016 роком, наша держава піднялася на 6

пунктів, що обумовлено високим коефіцієнтом інноваційної ефективності, тобто співвідношенням інноваційного результату до інноваційних ресурсів.

Для покращення позицій у рейтингах економічного розвитку потрібні такі заходи:

- завершення судової реформи;
- створення спеціальних територій з пільговим режимом, за оцінками UIF сприятиме щорічному додатковому залученню \$4 млрд.;
- відкриття ринку землі, що дозволить залучити від 28,9 млрд. до 49,1 млрд. інвестицій у розвиток аграрного сектору та забезпечить додаткове зростання номінального ВВП на 7% щорічно – вільний ринок землі;
- скасування податку на прибуток та запровадження податку на виведений капітал. За оцінками UIF, у результаті скасування податку на прибуток у перспективі 5 років може бути створено до \$ 30-40 млрд. додаткового ВВП[57].

Першим кроком для України на шляху подальшого інноваційного розвитку має бути розробка тактичного плану на 3 роки (до 2020). В основі якого фокус на:

- зростанні витрат на дослідження і розробки до 1,5% ВВП; стимулювання розвитку університетів світового класу;
- формуванні національної інноваційної системи з ринковим механізмом та галузевої інноваційної системи для сільського господарства;
- створення високотехнологічних зон.

Другий крок - розробка середньострокової стратегії до 2025 року:

- збільшення витрат на дослідження і розробки до 2,5% ВВП;
- формування та розвиток галузевих національних інноваційних систем у всіх секторах економіки та високотехнологічних кластерів;
- інтеграція національної інноваційної системи у глобальну.

Третім кроком є довгострокова стратегія інноваційного розвитку до 2030 року, в основі якої зростання витрат на дослідження і розробки до 3,5% ВВП; стимулювання розвитку кластерів світового рівня[57].

Нинішня економічна ситуація в Україні характеризується низьким рівнем використання наукових знань, дуже повільним зростанням виробництва інновацій (дод.А) [55]. Незважаючи на те, що Україна належить до восьми країн світу з необхідним науково-технічним потенціалом для створення і виробництва новітньої авіаційної техніки, входить у десятку найбільших суднобудівних держав світу, і вітчизняні машинобудівні вироби займають одні з провідних місць в Європі, вона значно відстає від країн Європейського Союзу з точки зору загального рівня інноваційної активності. Причиною цього проблеми що склалися історично і посилювалися в минулому році серйозною політичною нестабільністю.

Сучасні компанії працюють у надзвичайно складних умовах: зниження попиту на їхній товар та на високий рівень конкуренції, кредити за високими процентними ставками. Це означає, що кожне підприємство, що прагне залишатись стабільним, має стати новатором, але керівники компаній не вкладають коштів у інновації та намагаються заощадити власні надходження шляхом зменшення непрямих витрат.

2.2. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств України

Основними узагальненими показниками, які розраховують і публікують органи державної статистики про інноваційну діяльність сукупності підприємств, є:

- частка підприємств, що займалися інноваціями,
- частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової,
- частка підприємств, що впроваджували інновації;
- кількість впроваджених нових технологічних процесів;
- кількість впроваджених маловідходних та ресурсощадних процесів;
- кількість найменувань освоєних інноваційних видів продукції;
- кількість найменувань освоєних нових видів техніки;
- загальна сума витрат на інновації, у тому числі за джерелами фінансування (за рахунок власних коштів; державного бюджету; коштів іноземних інвесторів, інших джерел) та напрямками:

- дослідження і розробки (в тому числі внутрішні і зовнішні);
- придбання нових технологій;
- підготовка виробництва для впровадження інновацій;
- придбання машин та обладнання, пов'язаних з упровадженням інновацій;
- інші витрати[58].

У 2017 р. із 672 підприємств, що впроваджували інновації, 456 – впроваджували нові технологічні процеси й 358 – інноваційну продукцію.

У 2017 р. впроваджено 1831 новий технологічний процес, що у 1,9 рази менше, ніж у 2016 р. (рис.1)

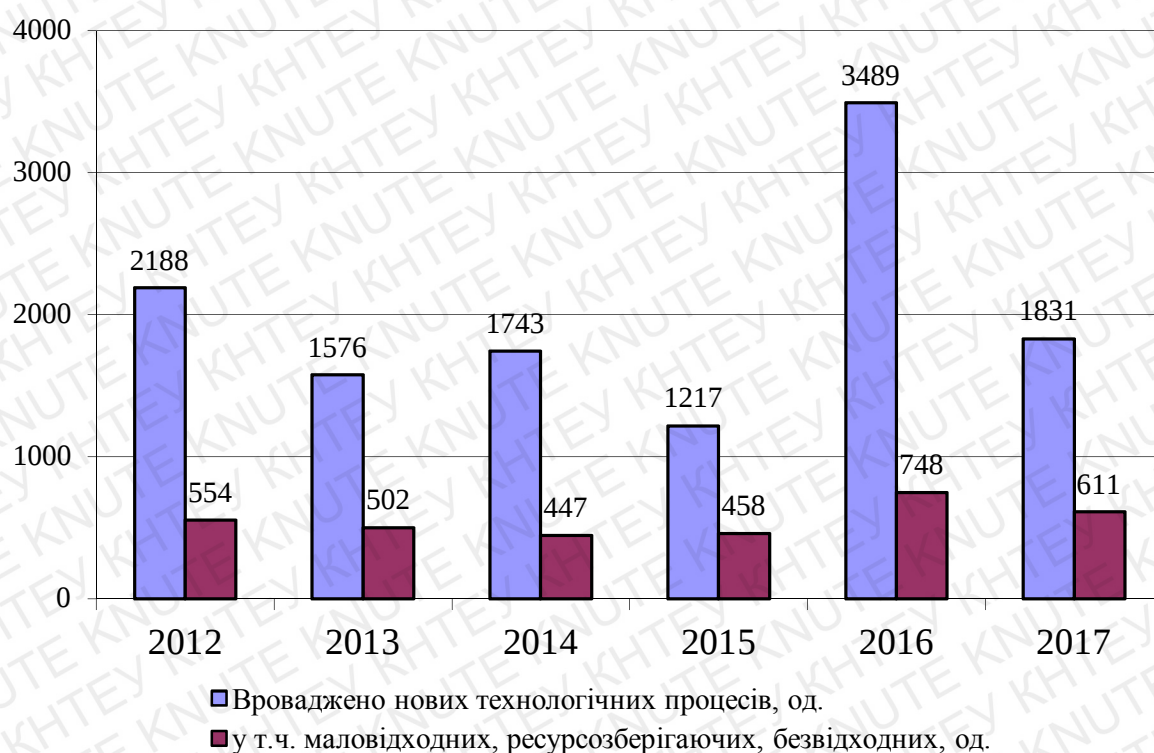

Рис.1 Динаміка запровадження інновацій промисловими підприємствами України[52].

Найбільші частки нових технологічних процесів впроваджувалися підприємствами з виробництва машин і устаткування (18,8%), з добування сирої нафти та природного газу (17,7%), з виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування (13,4%)[52].

Кількість маловідходних, ресурсозберігаючих, безвідходних технологічних процесів зменшилася на 18,3%. Кількість впроваджених у 2017 р. інноваційних видів продукції зменшилася на 42,3% порівняно з 2016 р. Разом з тим

зменшилася кількість впроваджених нових видів машин, устаткування, приладів, апаратів на 42,5%. Кількість інноваційних видів продукції, які є новими для ринку, зменшилася на 51,2% (дод. Б). За видами економічної діяльності найбільші частки впроваджених інноваційних видів продукції припадають на підприємства з виробництва машин і устаткування (23,9%), з виробництва харчових продуктів (21,4%), з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (17,4%) як результат високої частки витрат на інноваційну діяльність підприємств з виробництва машин і устаткування та з виробництва харчових продуктів і зростання обсягів бюджетного фінансування підприємств хімічної промисловості[52].

Найбільша частка створених передових технологій припадає на низькотехнологічний сектор, який зростив у 2017 р. свої витрати на НДР (рис.2).

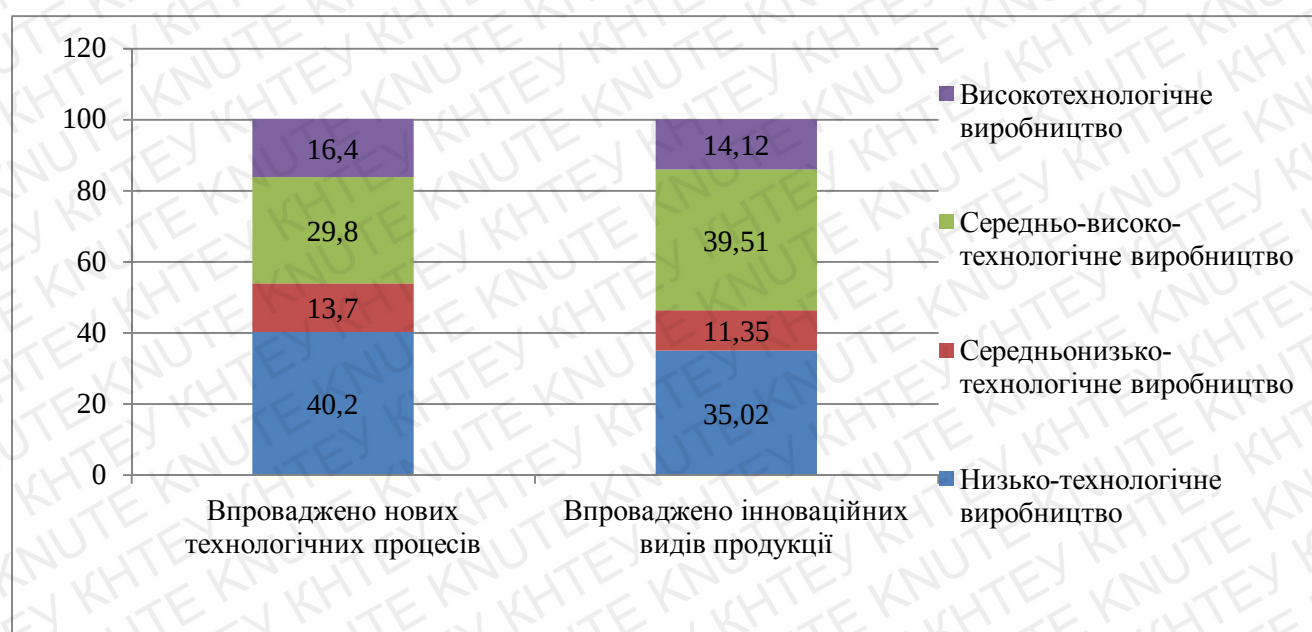

Рис.2 Структура інноваційно-активних підприємств у розрізі технологічних секторів промисловості у 2015 і 2017 рр., % [52].

Серед впроваджених технологічних процесів на ресурсозберігаючі та маловідходні припадає більш ніж 50% підприємств низькотехнологічного сектору (дод. В). Це відбулося за рахунок підприємств добувної промисловості (більш ніж 20%) та тих, що виробляють харчові продукти, напої та тютюнові вироби (11,9%)[52].

Протягом 2017 р. підприємствами високотехнологічного сектору впроваджено 337 інноваційних видів продукції, з яких 38% були новими на ринку, а 62 – новими для підприємств. З усієї інноваційної продукції на частку машин, устаткування, приладів, апаратів припадало більш ніж 44%. Найбільшу частку у виробництві інноваційної продукції у 2017 р. мали підприємства середньовисокотехнологічного сектору (39,5%) за рахунок підприємств з виробництва машин і устаткування та ремонту і монтажу машин і устаткування (24,6%). Якщо розглянути структуру інноваційної продукції, то найбільша частка нових для ринку товарів та нових для підприємства припадала на підприємства середньовисокотехнологічного сектору (29,4% і 42% відповідно) (рис. 5.5). Відтак цей сектор найбільше впроваджував машини, устаткування, прилади, апарати тощо (60,7%), зокрема на підприємства з виробництва машин і устаткування та ремонту і монтажу машин і устаткування припало 47,3% загального обсягу впроваджених інновацій у цій сфері[52].

Сьогодні в Україні нараховується 42 564 промислові підприємства, що складає 12,4% від їх загальної кількості. У 2017 р. обсяг реалізованої промислової продукції становив 1 776 603,7 млн. грн., найбільшу питому вагу в її обсязі мала продукція переробної промисловості, а саме постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (23,9%); виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (22,4%); металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів (15,7%); машинобудування (6,5%). Варто зазначити, що в Україні майже 60% інноваційної продукції створюють підприємства, що належать до галузей виробництва третього та четвертого технологічних укладів, тоді як у розвинених країнах світу понад 90% інвестицій вкладається у п'ятий та шостий технологічні уклади[55].

Дослідивши динаміку активності промислових підприємств з 2012 по 2017 рр., можемо з упевненістю констатувати, що у 2015 (17,4%), 2016 (16,8%) та 2017 (17,3%) рр. простежується найбільший відсоток інноваційної активності промислових підприємств. Найменший же відсоток інноваційної активності

промислових підприємств припадає на 2012 (13,8%) р. Перш за все це пов'язане з факторами інвестиційної активності, до яких відносять:

– зовнішні або загальноекономічні чинники (політичні, правові, чинники, тенденції інноваційної діяльності в державі, розвиток інноваційної інфраструктури тощо), які відбивають вплив макросередовища; – зовнішні регіональні фактори (частка регіону в інноваційної діяльності, обсяг і структура інноваційних інвестицій регіону, підтримка інновацій регіональними органами влади, інвестиційна привабливість регіону тощо); – внутрішні фактори (галузева приналежність підприємств, наявність пільг і державної підтримки, матеріальних, фінансових, інформаційних та трудових ресурсів, фінансовий стан і результати діяльності виробника тощо). Серед регіонів України найвища кількість інноваційно-промислових підприємств у 2012–2017 рр. була у Харківській, Запорізькій, Миколаївській, Дніпропетровській, Львівській областях, а також у м. Києві. Згідно з даними (дод.Е) найбільша частка інноваційних промислових підприємств зосереджена в Києві, а також Харківській, Львівській, Запорізькій областях. Як видно з додатку Е, Україна має велику кількість промислових підприємств, але тільки мала частина їх займається інноваційною діяльністю, а з кожним роком ця частка знижується, що призводить до занепаду економіки та відсталості від розвитку сучасного світу. Перш за все причинами такої тенденції є відсутність власних фінансових ресурсів та наявність великих ризиків (дод. Г). Аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності за додатку М з 2012 по 2017 рр. показав, що за цей період в Україні фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств зросло на 5 768,2 млн. грн. Загалом за досліджуваний період спостерігається як зростання, так і зменшення фінансування інноваційної діяльності. Наприклад, найбільша сума витрат на інноваційну діяльність припала на 2013 р., коли вона становила 14 333,9 млн. грн., що на 520,2 млн. грн. більше, ніж у 2017 р. Після 2013 р. можна побачити тенденцію до зменшення фінансування інноваційної діяльності, а саме у 2014 р. загальна сума фінансування порівняно з 2013 р. зменшилась на 2 853,3 млн. грн., у 2015

р. сума зменшилась на 4 771,3 млн. грн. З огляду на те, що джерелом власних коштів підприємств, що спрямовуються на інноваційну діяльність, є прибуток, стає зрозумілою причина низького рівня інноваційної активності. Більшість підприємств працює збитковим чином, а ті, що отримують прибуток, не поспішають ним ризикувати, адже інноваціям притаманний високий рівень ризику [47]. Інвестування здійснювалося з Державного бюджету, за рахунок власних коштів підприємств, іноземних інвесторів та кредитів, але все ж таки основним джерелом фінансування інноваційного розвитку в цей період були власні кошти підприємств, які збільшилися з 2012 р. на 8 651,8 млн.грн, склавши у 2017 р. 13813,7 млн. грн. З 2014–2015 рр. стрімко зменшуються вкладення коштів в інноваційну діяльність іноземними інвесторами та від банківського кредитування. До 2017 р. спостерігається занадто мала участь банківського сектору у фінансуванні інновацій, дуже низькими є показники інвестування в інновації за рахунок Державного бюджету у 2017 р. (лише 55,1 млн. грн.), а причиною цього є високі ставки за кредитами та дефіцитом Державного бюджету України. Для оцінювання інноваційного розвитку промислових підприємств розглянемо ще один показник рівня впровадження інновацій, а саме статистичні дані впровадження інновацій на промислових підприємствах за 2012–2017 рр. (табл.2).

Таблиця 2

Впровадження інновацій на промислових підприємствах[53]

Роки	Питома вага підприємств а, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів	Зокрема, маловідходні , ресурсозберігаючі	Впроваджено виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	Зокрема нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2012	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2013	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2014	13,6	2188	554	3403	942	3,3
2015	13,6	1576	502	3138	809	3,3
2016	12,1	1743	447	3661	1314	2,5
2017	15,2	1217	458	3136	966	1,4

Дослідження даних таблиці 3 демонструє незначну частку вітчизняних підприємств, що впроваджували інновації в господарській діяльності. Питома вага підприємств, які впроваджували інновації, з 2012 по 2017 рр. підвищилась на 3,7%, а питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової знизилась на 2,4%. Варто зазначити, що за проаналізований період кількість впроваджених нових технологічних процесів знизилась на 826 процесів, нові види техніки збільшились на 303 види. Також у 2012–2017 рр.

відбувається поступовий спад питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової. У 2012–2014 рр. її обсяг становив 3,3%, а у 2015–2017 рр. – лише 1,4%. Якщо порівняти цей коефіцієнт у високорозвинених країнах, то він не опускався нижче 20% за останнє десятиріччя [53]. Причин незадовільної ситуації з виробництвом та реалізацією інноваційної продукції досить багато, і вони мають об'єктивний та суб'єктивний характер. До об'єктивних причин можна зарахувати переважну належність економіки України до третього та четвертого технологічних укладів та синдром «середньої країни», коли, з одного боку, держава не має достатніх ресурсів для утримання високотехнологічних галузей, а з іншого боку, незначний попит на інноваційну продукцію не дає змогу таким галузям працювати рентабельним чином. До суб'єктивних належать недосконалість законодавчого забезпечення інноваційної діяльності, низький рівень інноваційного менеджменту на підприємствах, застарілі технології та низька культура виробництва на більшості підприємств. Для нарощування показників, які пов'язані з реалізацією інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств в Україні, необхідно дотримуватися таких правил [43]:

– збереження та розвиток науково-технічного потенціалу країни; – визначення національних пріоритетів науково-технічного спрямування, що має супроводжуватися належною інвестиційною, податковою та амортизаційною політиками;

- якнайшвидше проведення інноваційних перетворень за визначеними пріоритетними напрямками;
- збільшення питомої ваги венчурних інвестицій у високотехнологічне виробництво, державної підтримки венчурного підприємництва;
- сприяння руху акціонерного капіталу в інноваційну сферу в національному та міжнародному масштабі;
- запровадження ефективних механізмів стимулювання інвестицій у науку та інноваційну діяльність від банків і промислових підприємств усіх форм власності;
- збільшення питомої ваги цінних паперів, що випущені малими високотехнологічними компаніями, в обігу на фондовому ринку;
- патентування за кордоном, збереження прав на інтелектуальну власність за вітчизняними винахідниками та виробниками;
- пільгове оподаткування коштів підприємств, спрямованих на освоєння високих технологій, а також витрат на наукові розробки і дослідження;
- пільгове оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності, а особливо на початкових етапах освоєння нових технологій та організації випуску нової продукції; – встановлення пільгового режиму амортизаційних відрахувань та інвестиційного кредиту;
- зниження податку на прибуток на визначену частину загальної вартості інвестицій в устаткування (зокрема, на стадії модернізації підприємства)[21].

2.3. Оцінка ефективності інноваційної діяльності в Україні

Оцінювання результатів інноваційного розвитку територій повинно здійснювати за відповідними критеріями. У сучасній науковій літературі виділяють такі критерії оцінювання ефективності від упровадження інновацій: фінансово-економічна (фінансово-економічні показники), соціальна (соціальні результати), екологічна (шум, випромінювання та інші показники фізичного стану навколишнього середовища), науково-технічна (новизна, корисність, надійність), ресурсна (споживання того чи іншого виду ресурсів) ефективність [48].

Як відомо, упровадження інновацій в економіці завжди має за кінцеву мету отримання прибутку. Важливим економічним критерієм ефективності запровадження інновацій є термін окупності інновацій. Фінансово-економічні показники, що характеризують результати запровадження інновацій, в економіці є головними критеріями ефективності запровадження, життєспроможності інновацій. У сфері розвитку територій кінцевий результат від упровадження інновацій завжди повинно бути орієнтовано на добробут людей, забезпечення їхніх потреб, створення умов для розвитку. Незалежно від того, у якій сфері місцевого самоврядування інновації упроваджуються (житлово-комунальне господарство, освіта, благоустрій тощо), вони завжди мають той чи інший вплив на кожного мешканця відповідної території, зачіпають його інтереси. І тому вектор інноваційного розвитку повинен обиратися органами місцевого самоврядування, враховуючи нагальні соціальні потреби відповідної території та кожного її мешканця, а вже потім отримання фінансового зиску, який забезпечить покриття витрат, і термін досягнення цього моменту.

Соціальну ефективність інновацій пов'язують із максимізацією задоволення потреб споживачів. Людиноцентризм має лягти в основу діяльності успішного органу місцевого самоврядування, який, у свою чергу, повинен мати у своєму арсеналі розроблену і відпрацьовану методику вивчення потреб, побажань і очікувань громади [39].

У сучасних умовах дефіциту енергетичних ресурсів основним критерієм ефективності інноваційних проєктів розвитку територій є їхня енергоефективність, що є складовою ресурсоефективності. Практика енергозбереження та ефективного використання енергетичних ресурсів дозволяє забезпечити поліпшення екологічного стану навколишнього середовища та підвищити якість життя місцевого населення. Для місцевих громад проблеми зниження викидів, енергозбереження та енергоефективності є одними з найактуальніших, оскільки безпосередньо впливають на рекреаційний потенціал міста, є запорукою сталого розвитку території в майбутньому [19].

Розглянуті критерії оцінювання ефективності упровадження інноваційних проектів розвитку територій (фінансово-економічна, соціальна, екологічна, науково-технічна, ресурсна ефективність) кожний окремо характеризують загальний результат упровадження інновацій на відповідній території не сповна, а лише з окремого боку. При цьому, з одного боку, це може бути позитивний результат, з іншого – негативний або умовно негативний. Тобто в результаті запровадження інновації отримується значний соціальний ефект, при цьому фінансово-економічний ефект незначний або взагалі відсутній, екологічний результат упровадження або негативний, або взагалі відсутній. Крім того, означені види ефективності можуть доповнювати одна одну або поєднуватися в собі та продукувати синергетичний ефект від запровадження інновації.

А отже, конкурентоспроможність території об'єднаної громади підвищується, що виражається в підвищенні рівня якості життя мешканців усіх громад, що увійшли до її складу. Це можна простежити і за рівнем внутрішньої міграції населення. Приток на такі території спеціалістів, кваліфікованих кадрів та кадрів, здатних до навчання, у свою чергу, забезпечує підвищення рівня розвитку громади, зокрема і через упровадження вже нових інноваційних проектів на відповідних територіях, генераторами яких можуть бути ці самі прибулі кадри. У свою чергу, конкурентоспроможність території характеризується і рівнем притоку інвестицій, готовністю інвесторів (як внутрішніх, так і зовнішніх) вкладати кошти у проекти місцевого розвитку. Означений показник дозволяє дати комплексну (багатокомпонентну) оцінку ефективності інноваційного розвитку відповідної території шляхом узагальнення оцінок за всіма переліченими вище критеріями.

Оцінювання ефективності упровадження інновацій може проводитися двома шляхами: опитуванням пересічних громадян, на покращення життєдіяльності яких і спрямовано упровадження інновацій, та опитуванням фахівців (експертів), тобто осіб, які є спеціалістами у сфері упровадження певної інновації, розуміються на її особливостях, можливих ризиках та наслідках.

Механізм проведення оцінювання рівня конкурентоспроможності території з позиції впливу запроваджених інновацій на показники, що характеризують її рівень, включає здійснення певних кроків (етапів), що наведені нижче. Перший етап проведення оцінювання включає в себе створення робочої групи з питань проведення оцінювання рівня конкурентоспроможності території внаслідок запровадження інновації. До її складу, на наш погляд, повинні входити фахівці органів місцевого самоврядування, депутати місцевих рад, представники громадськості, інші спеціалісти та експерти з різних питань у разі необхідності. До повноважень означеної робочої групи входить визначення показників (параметрів), за якими буде здійснюватись оцінювання, безпосереднє проведення анкетування, оброблення результатів та формування висновків.

Другий етап передбачає визначення показників, що характеризують рівень конкурентоспроможності відповідної території, за якими буде здійснюватись оцінювання. До показників, що віддзеркалюють стан конкурентоспроможності території з позиції впливу інновації, що запроваджується в життя громади, належать: рівень добробуту населення, чисельність населення, чисельність працездатного населення, обсяг суспільно необхідних продукції або послуг, що надаються, рівень якості суспільно необхідних продукції або послуг, доступність суспільно необхідних продукції або послуг, комфортність умов проживання, приток інвестицій, рівень якості задоволення потреб громади, рівень розвитку інфраструктури, стан житлово-комунального господарства, безпечність умов життєдіяльності, сприятливість бізнес-середовища, тарифи на суспільно необхідні види продукції та послуг, рівень відкритості і прозорості функціонування органів місцевого самоврядування, обсяг фінансових ресурсів громади, обсяг та стан матеріальних ресурсів громади, кількість робочих місць, екологічний стан навколишнього середовища, рівень консолідації органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості, активність громадськості, рівень доступу до управління справами громадян, якість та доступність послуг гуманітарної сфери, витрати на виробництво та надання суспільно необхідних продукції та послуг, якість діяльності органів місцевого самоврядування (якість

управління). Третій етап передбачає формування експертних груп для проведення оцінювання. До складу експертів необхідно включати фахівців із різним способами мислення, різною кваліфікацією. Четвертий етап включає в себе ранжування експертами відібраних показників за ступенем значущості для оцінювання рівня конкурентоспроможності території під впливом інновацій, що запроваджуються. Експертам пропонується проранжувати означені показники для визначення ступеня значущості кожного з них із точки зору впливу на нього інновації, що упроваджується на певній території. П'ятий етап включає в себе визначення інтервалу балів для оцінювання ступеня впливу показника на рівень конкурентоспроможності території внаслідок запровадження інновації залежно від вагомості відповідного показника за результатами проведеного анкетного опитування експертів. На підставі проранжованих показників розробляється шкала оцінок, яку можна виставити кожному показнику.

Шостий етап включає в себе безпосереднє проведення оцінювання ефективності упровадження інновації шляхом визначення її впливу на показники, що віддзеркалюють рівень конкурентоспроможності відповідної території. Оцінювання здійснюється шляхом заповнення анкет (спеціальних таблиць) експертами, коли кожному показнику дається відповідна характеристика його стану. Із запропонованих варіантів характеристик стану відповідного показника експерту необхідно вибрати тільки одну можливу характеристику, яка найбільш точно, на його думку, віддзеркалює стан зміни показника внаслідок упровадження інновації. Сьомий етап передбачає оброблення результатів анкетування та узагальнення отриманих внаслідок проведеного опитування оцінок. Отримані узагальнені оцінки рівня конкурентоспроможності території з точки зору впливу інновації на зміну показників, що її характеризують, оцінюють з точки зору потрапляння у відповідний інтервал нормативного інтервального ряду оцінювання стану конкурентоспроможності від 0 до 100 балів. Кожний інтервал характеризується відповідною оцінкою інновації: інновація неефективна, не рекомендується до

упровадження, інновація умовно ефективна, рекомендується до вдосконалення, інновація ефективна, рекомендується до запровадження. Використання у фактичній діяльності органів місцевого самоврядування означеного механізму оцінювання ефективності запровадження інновацій на відповідних територіях на підставі визначених критеріїв дозволить коректно та адекватно давати консолідовану оцінку впливу запроваджених інновацій на загальний рівень інноваційного розвитку відповідної території. Кінцевим результатом такого оцінювання є: 1) визначення слабких місць у процесі запровадження інноваційних форм, методів і технологій розвитку для термінового прийняття органами місцевого самоврядування відповідних управлінських рішень зі здійснення координаційного впливу, спрямованих на усунення негараздів, що вплинули на рівень якості життя громади та її розвиток внаслідок запровадження інноваційних форм, методів та технологій розвитку; 2) визначення напрямів удосконалення цих інноваційних форм, методів та технологій розвитку з метою забезпечення якісного та якнайповнішого задоволення потреб громад, що мешкають на цих територіях, враховуючи отримані результати оцінювання впливу того чи іншого показника на рівень конкурентоспроможності території внаслідок запровадження інновації; 3) формування висновків про значущість та ефективність інновації, а також рекомендації щодо необхідності запровадження означеної інновації на інших територіях, враховуючи імідж території, конкурентоспроможність якої оцінювалась і покращання якої відбулось унаслідок досягнутого рівня її інноваційного розвитку. Подальші розвідки в цьому напрямі будуть стосуватися апробації означеного механізму оцінювання запровадження різного роду інновацій у різних регіонах України[24].

ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ 2.

Механізми реалізації державної інноваційної політики здійснюють вплив на фактори, від стану яких залежить результат її запровадження і є сукупністю економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів

цілеспрямованого впливу на суб'єкти державної інноваційної політики, чим досягається узгодження їх взаємодіючих інтересів, а також здійснюють управління ресурсами (регулювання ресурсів), які забезпечують генезис інноваційних процесів. Ці методи та механізми можуть використовувати інші політики, що є спорідненими до інноваційної політики, зокрема, це: амортизаційна, зовнішньоекономічна, інвестиційна, інституціональна, науково-технічна, освітня, податкова, структурна та інші, але вони набувають певної специфічності у сфері інноваційної діяльності. При цьому можна говорити або про залучення методів та механізмів інших політик для їх використання у форматі державної інноваційної політики, або за іншим підходом формувати векторну інноваційну складову в названих політиках з метою забезпечення та підсилення саме інноваційної політики.

Механізм проведення оцінювання рівня конкурентоспроможності території з позиції впливу запроваджених інновацій на показники, що характеризують її рівень, включає здійснення певних кроків (етапів), що наведені нижче.

Перший етап проведення оцінювання включає в себе створення робочої групи з питань проведення оцінювання рівня конкурентоспроможності території внаслідок запровадження інновації. Другий етап передбачає визначення показників, що характеризують рівень конкурентоспроможності відповідної території, за якими буде здійснюватись оцінювання. Третій етап передбачає формування експертних груп для проведення оцінювання. Четвертий етап включає в себе ранжування експертами відібраних показників за ступенем значущості для оцінювання рівня конкурентоспроможності території під впливом інновацій, що запроваджуються. П'ятий етап включає в себе визначення інтервалу балів для оцінювання ступеня впливу показника на рівень конкурентоспроможності території внаслідок запровадження інновації залежно від вагомості відповідного показника за результатами проведеного анкетного опитування експертів. Шостий етап включає в себе безпосереднє проведення оцінювання ефективності упровадження інновації шляхом визначення її впливу на показники, що віддзеркалюють рівень

конкурентоспроможності відповідної території. Сьомий етап передбачає оброблення результатів анкетування та узагальнення отриманих внаслідок проведеного опитування оцінок.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

3.1. Розвиток інноваційної діяльності в Україні в сучасних умовах

Підтримку та розвиток інноваційної діяльності забезпечують у межах своїх повноважень Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування. Національна інноваційна система – сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів, які у своїй взаємодії забезпечують розвиток та підтримку інноваційної діяльності в Україні. Національна інноваційна система України складається з таких компонентів як нормативно-правова база у сфері інноваційної діяльності, органи влади, що забезпечують підтримку та розвиток інноваційної діяльності в Україні, суб'єкти інноваційної діяльності, інноваційна інфраструктура та інші організації (фінансові установи, професійні спілки і т.п.), що забезпечують інноваційну діяльність.

Економічне життя суспільства постійно змінюється. Це проявляється у поступових кількісних та якісних змінах, кінцева мета яких є стабільне економічне зростання в умовах інноваційного розвитку. Перехід України на інноваційну модель розвитку можливий лише за умови перегляду методів і механізмів регулювання ринку праці з метою посилення ролі інноваційної моделі зайнятості. Висока конкурентоспроможність зайнятого населення та його раціональне використання є основними передумовами економічного зростання країни.

Новітні тенденції зайнятості, спричинені глобалізаційними процесами у світовій економіці, призвела до розвитку нових моделей організації виробництва та праці. Інноваційна зайнятість – це здатність окремої людини,

кадрового потенціалу фірми, трудових ресурсів галузі максимально швидко пристосовуватися до нових потреб економіки, викликаних технологічними нововведеннями [22]. Це одна з визначальних ознак постіндустріального суспільства, яке характеризується тим, що праця заміщується знаннями, суто технологічні уміння – інтелектуальними.

Суспільне виробництво поділяють на доіндустріальне, індустріальне та постіндустріальне, відповідно до цього можна виділити і три типи зайнятості: екстенсивний, інтенсивний та інноваційний. Для України ж характерний екстенсивний тип відтворення, основними ознаками чого свідчать: високий рівень зайнятості у сфері матеріального виробництва, значна частка працюючих пенсіонерів та підлітків, підвищена питома вага робітників серед усіх категорій працюючих, стабільно висока урбанізація зайнятості [44]. Цей тип відтворення має поступитись інтенсивному, та все ж існує можливість переходу екстенсивного типу зайнятості відразу до інноваційного, або ще як його називають, інтегрального. Для України здійснити таку своєрідну «революцію в економіці» можливо лише за умови, що економічно активне населення зуміє максимально швидко пристосовуватись до нових потреб економіки, що зумовлені глобалізацією та науково-технічною революцією. Також у країні уже існують деякі інноваційні фактори підвищення продуктивності праці: технічний прогрес, освіта і профпідготовка, перерозподіл зайнятості з низькопродуктивних галузей у високопродуктивні, реструктуризація часу праці і відпочинку на підставі інноваційних технологій, об'єктивний процес реструктуризації робочих місць для чоловіків і жінок. Вагоме місце в розвитку інноваційної зайнятості займають щорічні витрати на розвиток науки, тобто інноваційна активність підприємств (табл.3).

Таблиця3

Витрати на розвиток науки[35]

Показники	2012	2013	2014	2015	2016
Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	17,4	16,8	16,1	17,3	18,9
Загальна сума витрат, млн..грн	11480,6	9562,6	7695,9	13813,7	23229,5

Цілеспрямована діяльність суб'єктів підприємницької діяльності щодо конструювання, створення, освоєння й виробництва якісно нових видів техніки, предметів праці, об'єктів інтелектуальної власності, технологій, а також впровадження досконаліших форм організації праці й управління виробництвом є необхідною для стабільного розвитку країни [35].

Показники інноваційної активності підприємств України у 2012-2016 рр. [56].

Частка капітальних інвестицій, що були здійсненні для розвитку таких сфер економіки, як інформація та комунікації, а також професійну, наукову та технічну діяльність дуже низька і коливається у межах 1,5-4 % (табл.4).

Таблиця 4

Частка капітальних інвестицій, що витрачаються на інновації[56]

	Загальна сума витра	У тому числі за рахунок коштів			
		Власних	Державного бюджету	Іноземних інвесторів	Інші джерела
		млн.грн.			
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3
2014	7695,9	6540,3	344,1	138,7	672,8
2015	13813,7	13427,0	55,1	58,6	273,0
2016	23229,5	22036,0	179,0	23,4	991,1

В Україні за останні роки динаміка інноваційної активності підприємств є стабільною і тримається на рівні 16-17 %, що свідчить про не розповсюдженість цього виду діяльності. Витрати у 2013-2014 роках різко зменшуються, лише у 2015-2016 роках спостерігається збільшення показника у порівнянні з попереднім роком. Причинами цього слугує як мала частка підприємств, зацікавлених у розвитку інновацій, так і недостатня фінансова підтримка з боку держави та інших суб'єктів економіки.

Показники капітальних інвестицій в Україні за певними видами економічної діяльності в 2012-2016 роках, млн.грн [56].

Фінансування інноваційної діяльності в країні відіграє ключову роль у розвитку як всієї економіки, так і нових видів діяльності. За статистичними

даними розвиток інноваційної діяльності в Україні розвивається за рахунок власних коштів підприємств (більше 95 %), лише незначна частка належить державі (0,4). Щодо іноземних інвестицій, то їх частка різко скоротилась у 2014-2015 роках через погіршення політичної та економічної ситуації в країні, знизившись до 2 % у 2016 році у порівнянні з 25 % у 2012 році (дод. М). Аналізуючи показники, наведені в додатку Л, можна зробити висновок про недостатність фінансування, а також про необхідність заохочення інвестицій в дослідженні інноваційні види економічної діяльності не лише з боку держави, а й інших юридичних та фізичних осіб, як резидентів так і не резидентів країни. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств України у 2012-2016 роках [56].

Загалом же розвиток в Україні інноваційної діяльності залежить від багатьох економічних та соціальних факторів, особливо від технічного розвитку та стану ринку праці. Щодо останнього, то важливу роль відіграє сфера зайнятості, адже більшість високо розвинутих країн з інноваційним типом зайнятості, характеризуються найбільшим рівнем залучення трудових ресурсів у сферу послуг. Підприємства цієї сфери активно поширюють інформацію, нововведення, нові технології, програмне забезпечення, освітні, фінансові, медичні, менеджерські та інші послуги. Україна, за рейтингом серед постсоціалістичних країн, за кількістю зайнятих у сфері послуг, має досить низьку позицію (55%) [4], у той час, коли середній показник серед країн ЄС становить 66,3%. Це свідчить про те, що й досі більша частина трудових ресурсів задіяна у сфері матеріального виробництва.

Ще одним важливим показником, від якого залежить розвиток інновацій на ринку праці, є індекс глобальної конкурентоспроможності. Загалом він складається з 113 змінних, що об'єднані в 12 показників, які детально характеризують конкурентоспроможність країн світу. У цьому індексі Україна у 2017 році посіла 81 місце (з 137), що на 4 пункти вище від попереднього року (85 з 138). Найнижчі рейтинги – за такими показниками, як макроекономічне середовище (121 місце серед 140 країн) насамперед через великий інфляційний

стрибок, розвиток фінансового ринку (120 місце), втрати бізнесу через загрози тероризму (133), захист міноритарних акціонерів (134), марнотратність державних видатків (134), якість доріг (132), ефективність антимонопольної політики (136), стійкість банків (140 місце) [18].

Найкращі позиції – у блоці «Інновації», що відображає високий інноваційний потенціал країни:

- наявність наукових та інженерних кадрів (29 місце);
- якість науково-дослідних закладів (43);
- кількість патентів на винаходи (50).

В Індексі глобальної конкурентоспроможності також показані і погіршення, які відбулися в країні: зменшення кількості вчених і інженерів (регрес на 2 позиції), інновації (регрес на 5 позицій).

Це пов'язано з радянським минулим України, зокрема щодо високого попиту на інженерні кадри та велику кількість наукових установ. Проте методологія складання цього індексу, на жаль, не враховує якість та ефективність роботи установ, фахівців і практичну необхідність винаходів. Пов'язаний з інноваційним блоком освітній блок теж є таким, що лідирує, зокрема за здобуттям вищої освіти та професійною підготовкою посідає 34 місце [18].

Глобальний інноваційний індекс складається Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Корнелльським університетом та міжнародною бізнес-школою Insead. Згідно із цим індексом з урахуванням 79 показників у 2016 р. наша держава посіла 64 місце[6,7] серед 141 країни світу.

У 2016 р. найбільше Україна піднялася за такими показниками:

- людський капітал та дослідження (11 позиція);
- освіта (33 позиція);
- бізнес-середовище (30 позиція);
- нематеріальні активи (30 позиція);
- працівники розумової праці (13 позиція).

Максимальне погіршення позицій спостерігалось за такими показниками, як політичне середовище (26 позиція), загальна інфраструктура (17 позиція), онлайн-творчість (9 позиція).

Відповідно до іншого Глобального інноваційного індексу, складеного виданням Bloomberg, у 2016 р. ми посіли 33 місце серед 50 найбільш інноваційних країн, при цьому найкраща (п'ята) позиція була за показником «вища освіта».

Ці рейтинги вкотре підтверджують те, що Україна має чималий інноваційний потенціал, який недостатньо використовується. Для держави мають стати орієнтиром європейські новітні тенденції зайнятості, що трансформують національну систему працевлаштування. Пріоритетною має стати економіка знань, що базується на трьох основних елементах: інформаційні та комунікаційні технології, освіта та людський капітал, нововведення та інновації.[5].

3.2. Удосконалення управління в сфері інновацій

В умовах зростаючої конкуренції, активна інноваційна діяльність на підприємствах дедалі більше визначає успіх підприємницької діяльності. Нові ідеї і продукти, нові технології та організаційні рішення виводять підприємства з кризових ситуацій і гарантують їм фінансову стабільність. Складність і надзвичайно висока рухливість ринкових процесів, поява нових запитів і зміна позицій споживачів, масштабні технологічні зрушення, стрімкий розвиток інформаційних мереж, а отже, швидке поширення та отримання інформації, її доступність не тільки ускладнюють роботу підприємств, а й сприяють появі нових, часто несподіваних можливостей для бізнесу. Механізм управління інноваційною діяльністю завжди спрямований на досягнення конкретних інноваційних цілей шляхом впливу на чинники, які забезпечують їх досягнення.

Цей вплив здійснюється за допомогою наявних ресурсів організації, серед яких провідне місце належить людським ресурсам. Людина як соціальна істота може бути змотивованою до певної діяльності, якщо така діяльність високо цінується суспільством, якщо від її результативності залежать соціальний

статус і матеріальне благополуччя особистості. Від того, наскільки сприятливими будуть в організації умови для реалізації інтелектуального, креативного потенціалу працівників, залежать якісні і кількісні характеристики інноваційної діяльності. Удосконалюючи систему інноваційного менеджменту необхідно запроваджувати ефективні форми організації, враховуючи насамперед економічні, фінансові, соціально-психологічні, організаційно-управлінські чинники, що впливають на поведінку всіх учасників інноваційного процесу. Інноваційна діяльність є невід'ємною складовою виробничо-господарської діяльності сучасних підприємств і зорієнтована на оновлення та вдосконалення її виробничих сил і організаційно-економічних відносин[40]. У діяльності вітчизняних підприємств недостатньо увага приділяється питанням управління інноваціями, відсутня стратегія і плани управління інноваційною ситуацією, не формується політика управління інноваціями, слабо розвинена система адаптації управління до інноваційної сфери. Використання інновацій на підприємстві ще не стало головним фактором для більшості існуючих виробництв в Україні. Головними причинами з яких є: відсутність необхідних ресурсів та брак вільних обігових коштів для запровадження нововведень на підприємстві. Немаловажним фактором також є незацікавленість нових власників, у впровадженні інновацій, зокрема іноземних, а також недостатньо ефективною політикою держави[40]. Негативні фактори, що впливають на інноваційну діяльність, спричинені щорічним скороченням кількості інноваційно-активних підприємств, нестабільним інституційно-правовим забезпеченням, відсутністю сприятливого інвестиційного клімату та забезпечення доступу до інформації (правової, нормативно-довідкової, науковотехнологічної, комерційної тощо) як у процесі створення, так і функціонування підприємств, неадекватністю системи організації виробництва та рівня менеджменту завданням інноваційного розвитку, недостатньою підтримкою вітчизняної науки. Не створені умови, які б сприяли широкому залученню в інноваційну сферу позабюджетних інвестицій, насамперед з боку вітчизняних комерційних структур та банків. При удосконаленні системи

управління інноваційної діяльності підприємства слід враховувати теоретичні і практичні пошуки можливостей її активізації як на рівні держави так і на рівні підприємств, які повинні базуватися на: здійсненні державної промислової та інвестиційної політики; створенні сприятливих інституційних умов для інноваційної діяльності в країні; удосконалення механізмів фінансування інноваційних процесів; вдосконалення правового забезпечення інноваційної діяльності. Низька інноваційна активність вітчизняних підприємств обумовлена різними причинами[40]. Серед них:

- фрагментарність, непослідовність і незавершеність економічної трансформації;
- орієнтація економіки на інвестування розвитку виробництв, а не на активізацію інноваційної діяльності;
- відсутність розвиненої інноваційної інфраструктури;
- орієнтація на імпорт високотехнологічного устаткування, недостатня увага до розвитку власного науковотехнологічного потенціалу;
- відсутність кваліфікованого управління інноваційними процесами, спрямованого на підвищення якості продукції, отримання конкурентних переваг;
- недосконалість інструментів правового регулювання інноваційної діяльності, особливо у сфері захисту прав інтелектуальної власності[40].

Наслідком цього є неспроможність державних органів управління своєчасно здійснювати необхідні структурні зміни в економіці. Господарському комплексі країни, що поглиблює технологічне відставання України від розвинених країн. Для активізації інноваційної діяльності вітчизняних підприємств необхідно здійснювати широкий комплекс заходів, важливе місце серед яких займає виявлення внутрішніх резервів її організації. Одним із них є забезпечення швидкого та якісного виконання кожної зі стадій та етапів інноваційного процесу, які відображають трансферт нововведень у матеріальне виробництво: від зародження і проведення фундаментальних досліджень, проектноконструкторських розробок, створення дослідних зразків, їх випробування в лабораторіях до організації серійного чи масового виробництва новинок та їх реалізації і обслуговування. При цьому надзвичайно важливою

проблемою є не лише прискорення якісного виконання етапів, але й недопущення більших, ніж конкуренти витрат часу на стиках між стадіями і етапами інноваційного процесу[40]. У країнах з розвинутою ринковою економікою для підтримки інноваційної діяльності, перш за все фундаментальних та прикладних наукових досліджень, широко залучають фінансові ресурси державного бюджету. У результаті узагальнення світового досвіду у сфері інноваційної діяльності виявлено першочергові завдання для української економіки: створення сприятливих умов для капіталовкладень в інноваційну сферу, збільшення інноваційного потенціалу шляхом активізації наявних ресурсів, широкомасштабне використання технологічних трансферів, розвиток венчурних механізмів освоєння нововведень. Ключовими заходами по удосконаленню системи управління інноваційною діяльністю підприємства є:

- розробка та послідовна реалізація інноваційної стратегії підприємства;
- забезпечення системного підходу до здійснення технічного переозброєння і модернізації виробництва, створення виняткових технологій по всіх стадіях виготовлення продукції з метою нарощування її інтелектуальної складової та конкурентоспроможності;
- впровадження в систему внутрішньо-фірмового управління інноваційного менеджменту;
- забезпечення інвестування в інноваційний розвиток виробництва за рахунок власних і позичкових коштів;
- фінансування розробки і реалізації інноваційних проектів; - впровадження прогресивних форм організації праці, ефективної системи мотивації інноваційної діяльності;
- впровадження інвестицій у розвиток трудових ресурсів і нарощування інтелектуального потенціалу підприємства[40].

Кожний з вище названих заходів механізму управління інноваційною діяльністю підприємства, у свою чергу, розглядається як система, яка включає комплекс заходів щодо забезпечення конкуренції інтересів підприємства і його персоналу у практичному здійсненні стратегій підвищення

конкурентоспроможності виробництва на основі інноваційного розвитку. Так, інвестування в інноваційний розвиток виробництва за рахунок власних і позичкових коштів охоплює такі заходи:

- розробка та реалізація стратегії широкомасштабного реінжинірингу виробництва;
- впровадження у структурні підрозділи підприємства нового унікального високотехнологічного устаткування;
- розробка і впровадження ексклюзивних технологій у бізнес-процеси;
- цілеспрямоване нарощування інтелектуальної складової продукції, яка випускається;
- застосування сучасних інформаційних технологій у системі виробництва та внутріфінансового управління бізнес-процесами.

Фінансування розробки та реалізації інноваційних проектів має включати такі заходи:

- забезпечення комплексного системного підходу до розробки інноваційних проектів щодо технічного переозброєння виробництва, придбання та впровадження в експлуатацію нового високотехнологічного устаткування;
- розробка і реалізація проектів, які спрямовані на впровадження нових технологічних процесів;
- розробка інвестиційних проектів щодо підвищення якості, конкурентоспроможності та інтелектуальної складової продукції, яка випускається підприємством[40].

Слід зазначити, що останнім часом на різних рівнях господарювання відбулося усвідомлення потреби в інноваційному напрямку розвитку для забезпечення сталого зростання економіки, а для стимулювання інноваційної діяльності використовують різноманітні заходи, які можна досить ефективно використовувати для удосконалення управління інноваційними процесами[40].

3.3. Активізація інноваційної діяльності на підприємствах

Перехід на інноваційну модель розвитку економіки України є чи не єдиним ефективним засобом подолання наслідків фінансово-економічної кризи. Саме

криза продемонструвала всю небезпеку і безперспективність орієнтування на експортно-сировинну модель, причому перехід до розвитку економіки на засадах інноваційності залежить від ефективності зусиль як держави, так і бізнесу. Вплив інновацій на соціально-економічний розвиток у сучасному світі помітно зростає[39]. Це може привести до радикальних структурних змін в економіці і суспільстві, а також істотно вплинути на весь ланцюжок створення вартості – від постачальників до кінцевих споживачів. Водночас інноваційна політика залежить від різних підсистем загальної соціально-економічної системи, чії структурні характеристики як механізми управління впливають на політичні процеси і значною мірою зумовлюють відповідні результати.

Потрібно визначити потенціал і тенденції інноваційного розвитку традиційних секторів економіки України, її пріоритети та програми. Розглянути фінансове забезпечення інноваційного розвитку та законодавче забезпечення інноваційної діяльності. Визначити фактори, що стримують її подальший розвиток та запропонувати основні напрями активізації інноваційних процесів на підприємствах. Ключовою фігурою і джерелом інновацій є людина. Інноваційні інститути і держава створюють умови для ефективної діяльності та реалізації її результатів, а ринок забезпечує суспільний відбір і комерціалізацію інновацій, перетворюючи їх у фактор соціально-економічного розвитку[29].

Використання інновацій має істотний вплив на економічний розвиток країни в напрямі прискорення структурної перебудови економіки, підвищення її конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості й забезпечення фінансової безпеки країни у світовій економічній системі. На сьогодні дедалі більша увага приділяється створенню сприятливих умов для розгортання інноваційних процесів. На шляху розвитку будь-якої з інноваційно привабливих сфер економіки, поряд із загальними, характерними для всієї економіки проюлемами, виникають і специфічні труднощі. Тому практично неможливо розробити набір якихось універсальних рішень, які б одночасно вирішили проблеми у різних секторах економіки, і для розвитку інновацій має проводитися постійна робота по кожному з напрямів[29]. Наприклад, у сфері

нанотехнологій та наноматеріалів в Україні в останні роки прийнято ряд державних програм. Крім того, українські вчені беруть досить активну участь у міжнародній співпраці у цій галузі: у 2008-2012 рр. тільки академічні установи отримали понад 150 міжнародних грантів, більшість проектів виконувалися спільно з країнами – членами ЄС. Проте однією з основних проблем цього виду діяльності є недостатній рівень фінансування. При цьому, участь приватного сектору в розбудові наноіндустрії залишається дуже обмеженою. Можна констатувати істотне відставання України від провідних країн світу як за обсягами фінансування, так і за кількістю підприємств, що функціонують у цій сфері діяльності. Також існує наявність кадрової проблеми: підготовка вітчизняних фахівців у сфері нанотехнологій проводиться практично за тими самими напрямками, що й у провідних навчальних закладах світу[29]. Інші особливості впровадження інновацій є характерними для підприємств агросектору. Наукові дослідження у галузі сільського господарства в Україні фінансувалися за декількома каналами (через відповідне міністерство, Національну академію аграрних наук тощо), що дало результати з високим потенціалом комерціалізації, але проблема полягає в тому, що значна частина українських аграріїв, особливо великі агрофірми, майже повністю зорієнтована на застосування зарубіжних інновацій. Це формує серйозну зовнішню залежність країни у цій стратегічній сфері, яка при цьому має великий експортний потенціал. На підприємствах агропромислового комплексу інноваційні процеси реалізуються у таких формах, як: 1) провадження нових продуктів; 2) запровадження нових способів та методів господарської діяльності; 3) вихід підприємства на нові ринки збуту сільськогосподарської продукції та сировини; 4) пошук альтернативних джерел сировинного забезпечення; 5) застосування нових підходів щодо кадрової політики; 6) перехід до ефективних механізмів управління господарською діяльністю. Дослідження інноваційного розвитку України показують, що за останні роки рівень інноваційної активності підприємств АПК суттєво знизився. Так, у 2014 році інноваційною діяльністю у промисловості України займалося близько 11

% від їх загальної кількості, тоді як у 2010 році – близько 14 %. Для порівняння у США, Японії, Німеччині й Франції частка інноваційних підприємств становить 70-80 % від їх загальної кількості. Істотний негативний вплив на динаміку інноваційної активності у промисловості справляють структурні зміни, зумовлені різким скороченням частки секторів машинобудівного комплексу та зростанням питомої ваги чорної металургії, енергетики, базової хімії та інших галузей з відносно низьким рівнем переробки сировини, а отже, і відносно малою доданою вартістю. Результати дослідження свідчать, що періоди підвищення рівня фінансового забезпечення інноваційної діяльності були пов'язані не з якісними змінами в економіці, а, скоріше, з певними кон'юктурними причинами. Так, передкризовий 2007 р. характеризувався зростанням загального рівня кредитування підприємств, а 2011-2013 рр. – реалізацією програми розвитку сонячної енергетики і відповідною закупівлею нового обладнання, яка, згідно з міжнародними стандартами, розглядається як один з видів інноваційної діяльності[29]. В активізації інноваційної діяльності дуже зацікавлений підприємець, адже це випуск нових і конкурентноздатних видів товарів, який дає йому гарантований прибуток, швидке повернення вкладених коштів, накопичення вільного капіталу і можливість його вкладення у розширення виробництва; працівник, адже це – нові робочі місця, гарантована і своєчасно виплата заробітної плати; споживач – він отримує доступ до нових видів товарів із кращими споживацькими якостями; і нарешті – держава, оскільки розвиток інноваційної діяльності це збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, надходження до держави іноземного капіталу у вигляді прямих інвестицій. В Україні низька інноваційна активність підприємств, про це свідчать показники реалізованої інноваційної продукції. За результатами дослідження лише 3,8 % продукції мають ознаки інновацій. Також, спостерігається зниження рівня наукомісткості вітчизняної продукції, що обумовлює низьку рентабельність виготовлення сільськогосподарської продукції та призводить до послаблення конкурентних позицій відносно закордонних аналогів. Основними факторами, які стримують розвиток

інноваційної діяльності підприємств є: недостатність власних коштів, не здійснюється фінансова підтримка з боку держави, тривалий термін окупності нововведень, недосконалість законодавчої бази, відсутність попиту на продукцію, економічна та політична ситуація в країні[29]. Інноваційний розвиток, спираючись на загальні принципи циклічного розвитку науково-технічного прогресу, визначає об'єктивну потребу зміни поколінь техніки та технологій, передбачає можливі альтернативні варіанти впровадження науково-технічних нововведень тощо. Інноваційний шлях розвитку потребує зацікавленості як господарюючих суб'єктів, так і органів влади, бо це та діяльність, яка відбувається лише за умови створення певних сприятливих умов, серед яких:

- ефективне регуляторне середовище; - якісне інформаційне забезпечення інноваційної діяльності; - активне функціонування об'єктів інноваційної інфраструктури; - мотиваційні інструменти щодо активізації інноваційних процесів; - належний захист інтелектуальної діяльності та ін. У цілому можна констатувати, що, попри наявність істотного наукового потенціалу і досвід створення технологічно складної продукції, країна з року в рік втрачала свої позиції на ринках високотехнологічних товарів і послуг, які у сучасному світі розвиваються найбільш динамічно. Ідея економіки, заснованої на знаннях, рушійною силою якої є інновації, була значною мірою дискредитована в українському суспільстві через неефективні та непослідовні дії влади і анонсування заходів, які так і не були втілені в життя. Інноваційна діяльність потребує значних фінансових вкладень і має високий ступінь ризику, що вимагає її особливої підтримки, так як суто ринкові механізми не можуть забезпечити перетікання необхідних ресурсів для здійснення перспективних масштабних інноваційних проектів, особливо в соціальній сфері. Фінансування інноваційної діяльності визначає успіх чи невдачу інноваційних проектів і програм. Здатність підприємства акумулювати достатньо коштів для реалізації інноваційних задумів впливає на швидкість виведення інновації на ринок, а отже – на її комерційний успіх. Однак не кожне підприємницька структура має

достатньо власних коштів для цього, що зумовлює пошук інших джерел їх надходження. Інвестиції, залучені з різних джерел, мають різну ціну. На їх вартість впливають, зокрема, організаційна форма фінансування і тривалість інвестиційного періоду. Вибір ефективних форм фінансування інноваційних програм і проектів забезпечує високу економічну віддачу інноватору та інвестору[29].

Джерелами фінансування інноваційної діяльності підприємств можуть бути різними:

- 1) власні фінансові кошти і внутрішньогосподарські резерви;
- 2) позикові фінансові кошти;
- 3) прямі іноземні інвестиції;
- 4) кошти Державного бюджету;
- 5) лізинг та ін.

Сучасний стан фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні представлено такими проблемами:

- брак власних коштів, спричинений незадовільним фінансовим станом підприємств;
- висока вартість кредитних ресурсів;
- нерозвиненість ринку венчурного капіталу, що зумовлює низький рівень участі вітчизняних інвесторів;
- державна підтримка у формі прямого фінансування має істотні бюджетні обмеження та не узгоджена з пріоритетами інноваційного розвитку;
- надання податкових пільг підприємствам, які здійснюють продуктові і технологічні інновації, виступає дієвим механізмом впливу держави на прискорення інноваційних процесів;
- принципи формування та розвитку спеціалізованих державних (комунальних) інноваційних фінансово-кредитних установ в Україні;
- домінування механізмів самофінансування;
- обмеженість зовнішніх джерел залучення коштів[29].

Усе це зумовлює потребу в удосконаленні механізмів фінансування інноваційної діяльності.

При цьому, фінансова політика кожного підприємства має відповідати таким вимогам:

- бути узгодженою зі стратегією розвитку організації;
- забезпечувати гнучкість підприємства, його здатність до перерозподілу фінансових потоків згідно з визначеними цілями;
- забезпечувати фінансову стабільність організації;
- бути здатною до акумулювання фінансових ресурсів та їх ефективного використання[29].

Зазначені підходи до формування фінансової політики дають змогу підприємству фінансувати пошуково-дослідницькі роботи, спрямовані на створення і впровадження новацій, що забезпечать його розвиток разом із основною діяльністю. Водночас система фінансування інноваційної діяльності повинна бути дещо відокремленою, що виявляється у формуванні фінансової субстратегії щодо фінансування інноваційних програм і проєктів. У середньостроковій перспективі (2015-2020 рр.) на ринкові реформи фінансування інноваційної діяльності в Україні впливатиме обмеженість фінансових джерел, спричинена як об'єктивними чинниками, так і перешкодами, свідомо створюваними конкурентами, а також дефіцитом «довгих» грошей у банківській системі й низьким рівнем рентабельності підприємств реального сектору. Це зумовлює доцільність застосування активної державної інноваційної політики[29].

Основними напрямками вдосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності на підприємствах є:

- прийняти закони України «Про визначення національних пріоритетів» та «Про формування Банку Розвитку», що дозволить створити законодавчу базу для концентрації ресурсів на фінансовому забезпеченні пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;

- закріпити у Податковому кодексі України порядок і розмір надання податкових пільг інноваційним проектам, контроль за їх використанням і поверненням коштів до бюджету в разі їх нецільового використання;
- встановити особливий порядок стимулювання інноваційної діяльності підприємств, зокрема, за рахунок амортизаційної та податкової політики і кредитування;
- запровадити довгострокове державне стратегічне планування інвестиційної діяльності з включенням до нього державних програм розвитку, які б відповідали національним пріоритетам, і передбачали їх забезпечення фінансовими ресурсами;
- Кабінету Міністрів України розробити нормативні акти щодо вимог до державних інвестиційних проектів, які підлягають затвердженню на рівні КМУ, гарантій їх фінансування, зокрема Банком Розвитку, а також розробити комплексну Державну програму щодо розвитку венчурного інвестування в Україні[29].

Держава, будучи головним суб'єктом інноваційної діяльності, створює умови для зростання науково-технічного потенціалу країни, визначає пріоритети у сфері науково-технічної діяльності і підтримує їх розвиток через систему фінансово-кредитних і податкових інструментів, формує організаційні механізми інформаційного та ресурсного забезпечення інноваційної діяльності. З цією метою створено законодавче забезпечення, яке визначає правові, економічні та організаційні умови науково-технічної та інноваційної діяльності, передбачає регулювання відносин між суб'єктами науково-технічної та інноваційної діяльності, визначає порядок та умови надання підтримки юридичним особам, які здійснюють інноваційну діяльність. Державна фінансова підтримка підприємств є однією з найважливіших та найдієвіших складових державної координації та регулювання державного механізму у сфері сільського господарства, що також стимулює інноваційну діяльність підприємств. Одним із найдієвіших інструментів є її регламентація та

створення сприятливого інституційно-правового середовища для суб'єктів інноваційного процесу[29].

Регулювання інноваційної діяльності, відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», може здійснюватися на різних рівнях управління державою різними державними структурами – від Верховної Ради до органів виконавчої влади на місцях. Їх участь у регулюванні інноваційних процесів обумовлена тими функціями, які вони виконують у загальній системі управління економікою країни. Незважаючи на наявність в Україні цілого ряду концепцій і програм щодо розвитку науки та інновацій, а також на періодичне обговорення проблем інноваційної та науково-технічної діяльності на парламентському рівні, прийняті рекомендації здебільшого не реалізуються, а фінансові, кредитні, податкові, митні та інші підйоми забезпечення розвитку інноваційної діяльності не працюють. Це є основною причиною гальмування процесу передання результатів досліджень з наукових установ та ВНЗ підприємствам реального сектору. В Україні практично немає поширених у розвинутих країнах механізмів підтримки трансферу результатів досліджень. Потребують вдосконалення правові механізми впровадження результатів наукової діяльності у ринковий обіг, порядку здійснення комерційної діяльності науковими організаціями. Також, необхідно підвищити рівень відповідності між основними законодавчими актами України, які регулюють сферу інноваційної діяльності.

ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ 3

В умовах зростаючої конкуренції, активна інноваційна діяльність на підприємствах дедалі більше визначає успіх підприємницької діяльності. Нові ідеї і продукти, нові технології та організаційні рішення виводять підприємства з кризових ситуацій і гарантують їм фінансову стабільність.

Держава, будучи головним суб'єктом інноваційної діяльності, створює умови для зростання науково-технічного потенціалу країни, визначає пріоритети у сфері науково-технічної діяльності і підтримує їх розвиток через

систему фінансово-кредитних і податкових інструментів, формує організаційні механізми інформаційного та ресурсного забезпечення інноваційної діяльності.

Державна фінансова підтримка підприємств є однією з найважливіших та найдієвіших складових державної координації та регулювання державного механізму у сфері сільського господарства, що також стимулює інноваційну діяльність підприємств.

Сучасний стан фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні представлено такими проблемами:

- брак власних коштів, спричинений незадовільним фінансовим станом підприємств;
- висока вартість кредитних ресурсів;
- нерозвиненість ринку венчурного капіталу, що зумовлює низький рівень участі вітчизняних інвесторів;
- державна підтримка у формі прямого фінансування має істотні бюджетні обмеження та не узгоджена з пріоритетами інноваційного розвитку;
- надання податкових пільг підприємствам, які здійснюють продуктивні і технологічні інновації, виступає дієвим механізмом впливу держави на прискорення інноваційних процесів;
- принципи формування та розвитку спеціалізованих державних (комунальних) інноваційних фінансово-кредитних установ в Україні;
- домінування механізмів самофінансування;
- обмеженість зовнішніх джерел залучення коштів[29].

Усе це зумовлює потребу в удосконаленні механізмів фінансування інноваційної діяльності.

Основними напрямками вдосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності на підприємствах є:

- прийняти закони України «Про визначення національних пріоритетів» та «Про формування Банку Розвитку», що дозволить створити законодавчу базу для концентрації ресурсів на фінансовому забезпеченні пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;

- закріпити у Податковому кодексі України порядок і розмір надання податкових пільг інноваційним проектам, контроль за їх використанням і поверненням коштів до бюджету в разі їх нецільового використання;
- встановити особливий порядок стимулювання інноваційної діяльності підприємств, зокрема, за рахунок амортизаційної та податкової політики і кредитування;
- запровадити довгострокове державне стратегічне планування інвестиційної діяльності з включенням до нього державних програм розвитку, які б відповідали національним пріоритетам, і передбачали їх забезпечення фінансовими ресурсами;
- Кабінету Міністрів України розробити нормативні акти щодо вимог до державних інвестиційних проектів, які підлягають затвердженню на рівні КМУ, гарантій їх фінансування, зокрема Банком Розвитку, а також розробити комплексну Державну програму щодо розвитку венчурного інвестування в Україні[29].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

Дослідивши стан та перспективи розвитку державної інноваційної політики України можна зробити такі висновки та сформулювати такі пропозиції:

1. Пріоритетами інноваційної діяльності в нашій країні – це напрямки, що мають наукове економічне обґрунтування, що спрямовані на здійснення інноваційної діяльності, з метою забезпечення економічної безпеки держави, впровадження у виробництво продукції, яка є високотехнологічною, конкурентоспроможною, екологічно чистою, на виробництво послуг високої якості та «збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень[1].

2. Інноваційна діяльність в Україні все одно гальмується і не розвивається високими темпами. Основними причинами, що заважають динамічному розвитку інноваційної діяльності є:

- відсутність джерел фінансування та високі ризики;
- орієнтованість на короткотермінову окупність;
- недостатня кількість науково-інноваційних оргструктур;
- не достатні обсяги міжнародних науково-технічних програм та проектів співробітництва;
- недосконала законодавча база, що регулює інноваційну діяльності;
- опір змінам, що призводить до зміни статусу;
- недостатній професійний рівень інноваторів, недосконала система мотивації та стимулювання творчої праці;
- вплив наукових працівників.

3. Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва й реалізації нових видів конкурентноздатної продукції.

4. Перехід до інноваційної моделі розвитку має здійснюватись на основі ефективного використання науково-технічного потенціалу країни, створення економічних, інфраструктурних та інституційних передумов для досягнення стабілізації та стійкого розвитку економіки і соціальної сфери країни.

5. Головним завданням підвищення сучасного рівня міжнародної конкурентоспроможності нашої держави стає забезпечення прискореного розвитку, передусім, у низці профільних науково- і техноємних галузей (аерокосмічна, виробництво нових матеріалів, окремі виробництва у фармацевтичній, електронній та електротехнічній промисловості), здатних ефективно конкурувати на міжнародних ринках і стати основою високотехнологічного зростання.

6. Основними завданнями інноваційної політики повинні виступати:

а) створення економічних, інфраструктурних та інституційних передумов переходу до інноваційної моделі розвитку;

б) організація виробництв, що реалізують новітні технологічні уклади і мають перспективи виходу на внутрішній і зовнішній ринки з наукомісткою продукцією світового рівня;

в) закріплення позитивних тенденцій в інноваційному розвитку;

г) створення науково-технічних та інституційних передумов для кардинального технологічного переозброєння економіки та збільшення частки сучасної високотехнологічної конкурентоспроможної на світовому рівні продукції.

7. Для практичного втілення вище поставлених завдань в Україні необхідно зосередити зусилля на створенні розгалуженої законодавчої і нормативно-правової бази, яка забезпечувала б широкі можливості для юридичних і фізичних осіб здійснювати і підтримувати інноваційну діяльність незалежно від базових державних замовлень. Тобто система організації інноваційної діяльності на українських підприємствах не повинна обмежуватись їх власними науково-дослідними і дослідно-конструкторськими роботами, а навпаки – орієнтуватися на постійний зовнішній моніторинг і пошук інновацій у глобальному

інформаційному просторі, на оцінку і придбання нових технологій, необхідних для їх інтенсивного розвитку.

8. На державному рівні також має бути модернізована система прямої підтримки інноваційних процесів за допомогою механізмів податкової і грошово-кредитної політики. Необхідно забезпечувати стабільність національної грошово-фінансової системи, що впливає на якість бізнес-середовища, а, отже, і на інвестиційну привабливість країни; запровадження дієвого пільгового режиму здійснення інноваційної діяльності; зростання рівня капіталізації банківського сектора, і врешті-решт, - послідовно переходити від економіки споживання до економіки розвитку.

9. Формування інноваційного фінансування є органічною складовою процесу створення цілісного господарського механізму, який відповідав би завданням розвитку економіки країни загалом.

10. Стимулювати інноваційний розвиток можна, головним чином, через державні підприємства реального сектору економіки, частково використовуючи стратегію запозичення, що дозволить спрямувати дифузії інновацій в інші галузі, та частково – нарощування у специфічних галузях реального сектору, наприклад, у військово-промисловому комплексі. Так, у довгостроковій перспективі завдяки даним діям вдасться одночасно досягти цілей економічних, соціальних, тобто побудувати в Україні соціально орієнтовану ринкову економіку[10].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011, № 3715–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 05.12.2012, № - 5460-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
3. Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» // Постанова Верховної Ради України від 21.10.2010 №2632-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Активізація інноваційної діяльності підприємств, 2016, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/5208/1/Раздел%20к%20монографии%202016.pdf>
5. Актуальність державного регулювання інноваційної діяльності в контексті сучасних умов господарювання, 2009, [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_APSN_2009/Economics/48233.doc.htm
6. Білоброва Проблеми мотивації інноваційної діяльності: Світова практика та українські реалії [Електронний ресурс]. Режим доступу: [URL:http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/14229/1/Bilobrova.pdf?sequence=1](http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/14229/1/Bilobrova.pdf?sequence=1) (дата звернення:20.02.2018)
7. Бажал Ю. М. Місце і роль малого бізнесу в інноваційній моделі економічного розвитку / Ю. М. Бажал // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія : Економіка та менеджмент. - 2016. -№ 9. - С. 43-46.
8. Березіна Л.М. Інноваційна політика підприємств АПК: тактичні та стратегічні аспекти / Л.М. Березіна // Маркетинг та менеджмент інновацій. – 2013. – № 4. – С. 122-132.

9. Бойчук, А.Б. та Загородній, А.Г., 2017. Сутність основних підходів до аналізу програм інноваційного розвитку на етапі їхньої реалізації. В.: Трансформаційні процеси в економіці України: глобальні та регіональні аспекти: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція молодих учених, аспірантів та студентів. Львів, 24 Листопада 2017 р. Львів: ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України”.
10. Бойчук, А.Б., 2015. Стан інноваційної діяльності та ключові проблеми реалізації інноваційного потенціалу у промисловості України. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”: серія “Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку”, 819
11. Бондаренко Н. Напрями підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Київ— 2020: перспективи розвитку очима молодих вчених: матеріали V науково-практичної конференції. Київ, 2016. 973 с.
12. Бубенко П.Т. Конспект лекцій з курсу «Інноваційний розвиток підприємства» / П.Т. Бубенко, М.С. Владимірова. – Х.: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2016. – 138 с
13. Вишлова-Пилєва І. І., Сердюкова О. Є. Соціальна ефективність як критерій оцінки інноваційного розвитку територіальних громад за умов крос-культурних взаємодій // Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій: тези доп. VI Міжнар. наук.- практ. конф., 28–31 трав. 2013 р.(м. Суми). Суми: Сум. обл. ін-т після диплом. пед. освіти, 2013. С. 55–59.
14. Волощук Л. О. Прогнозування інноваційної активності промислових підприємств інструментами імітаційного моделювання бізнес-процесів / Л. О. Волощук, О. І. Носовець // Економіка: реалії часу. – 2015. – № 6 (22). – С. 147–155.
15. Геєць В. М. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с
16. Гонтаренко М., Стратегії запровадження інноваційної політики / Гонтаренко М. // Управління та адміністрування : зб. наук. ст. студ.

У 66 заоч. форми навч. / відп. ред. Н. Л. Новікова. - Ч. 1. - Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. - с. 198 - 203.

17. Горяча О.Л. Сучасний аналіз інноваційної сфери України та шляхи її активізації / О.Л. Горяча, І.А. Сільченко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2015. – № 3. – С. 21–22.

18. Гриньова В. М., Козирєва О. В. Соціально-економічні проблеми інноваційного розвитку підприємств : монографія / В. М. Гриньова, О. В. Козирєва. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – С. 192.

19. Давидова І.О. Інноваційна зайнятість в аспекті її сутнісних характеристик [електронний ресурс]// Ефективна економіка [сайт]. – 2015. – № 5. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4041>

20. Державна інноваційна політика: методологія формування та впровадження : монографія / В. О. Гусєв. — Донецьк : Юго-Восток, 2011. — 624 с.

21. Економіка й організація інноваційної діяльності: навч. посіб. / І. І. Цигилик, С. О. Кропельницька, О. І. Мозіль, І. Г. Ткачук. Київ, 2004. - 130 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.stud les.ru/preview/5429936/page:31/>.

22. Економічна енциклопедія : [у 3 т.]. Т. 2 / [редкол. : С.В. Мочерний (відпов. ред.) та ін.]. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.

23. Єгоров І.Ю. «Інноваційна Україна – 2020»: основні положення національної доповіді / І.Ю. Єгоров // Науковий журнал: Економіка України. – 2015. – № 9.

24. Ємельяненко Л.М. Управління інноваційною зайнятістю в контексті мінімізації соціальних ризиків // Сучасні проблеми розвитку маркетингу ринку праці: Матеріали міжн. наук.-практ. конференції – К.: ІПК ДСЗ, 2012. – С. 133-144.

25. Жукович І.А. Інноваційна діяльність в українській економіці / І.А. Жукович // Статистика України. – 2010. – № 1.

26. Зайцев В.Є. Використання інтелектуальної власності як основа ефективної інноваційної діяльності та підвищення конкурентного потенціалу регіону / В.Є.

- Зайцев // Вісник економічної науки України. – 2016. – № 1(30). – С. 54–61.
27. Ильяшенко С.Н., Шипулина Ю.С. Составляющие инновационного потенциала субъекта хозяйственной деятельности // Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». - 2002. - № 7(40). –
28. Ігнатова Ю.В. Моделювання потенціалу малих інноваційних підприємств/ Ю.В. Ігнатова, Є.А. Поліщук, Н.В. Доценко// Інвестиції: практика та досвід. – 2017.- №1. – С. 23-28
29. Іляшенко А. Х. Інноваційна діяльність промислових підприємств [Електронний ресурс] / А. Х. Іляшенко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_ep/2012_1/files/EC112_36.pdf
30. Інноваційна Україна – 2020 : Національна доповідь / [за ред. В.М. Гейця та ін.]. – К.:НАН України, 2015.
31. Каракай Ю. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності // Економіка України. – 2007. - №3. – с.14-21.
32. Коломієць Т. Наукові дослідження та технічні розробки в Україні: аналіз тенденцій [Електронний ресурс] / Т. Коломієць // Аналітичний центр CEDOS. – 2016. – Режим доступу: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/naukovi-doslidzhennia-ta-tekhichni-rozrobky-v-ukraini-analiz-tendentsii>.
33. Кочубей Р.В. Визначні особливості сучасних мережевих підприємницьких структур / Р.В. Кочубей // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2011. - № 2.
34. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. Посібник. – К.:КНЕУ, 2003. – 504 с.
35. Лорві І. Ф. Формування стратегії збуту інноваційної продукції [Електронний ресурс] / І. Ф. Лорві. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mimi/2012_2/2_5.pdf
36. М. В. Тарасюк, О. В. Малярчук, Економіка та держава № 1/2017.
37. Майорова Т. В. Франчайзинг як інноваційна форма розвитку малого та середнього бізнесу в Україні / Т. В. Майорова // Фінансове забезпечення інноваційних проєктів малого та середнього бізнесу: глобальні виклики та українські реалії [Електронний ресурс] : зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф., 7 груд. 2016 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац.

екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» [та ін.] ; оргком.: М. І. Диба (голова) [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Київ : КНЕУ, 2016. – С. 175–179.

38. Маркетинг і менеджмент інновацій, 2012, № 4 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>

39. Механізми оцінювання ефективності інноваційного розвитку територій, 2018. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-1/doc/3/05.pdf>

40. Наука та інноваційна діяльність [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

41. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2015 році : статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 305 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm.

42. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2012–2017 роках: статистичний збірник. Київ: ДП «Інформаційно-видавничий центр Державної служби статистики України», 2017. - 289 с.

43. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2012–2017 роках: статистичний збірник. Київ: ДП «Інформаційно-видавничий центр Державної служби статистики України», 2017

44. Наукова та інноваційна діяльність України: [статистичний збірник]. К.: 2017. – 141с.

45. О.І. Маслак, Л.А. Квятковська, Ефективна економіка № 9, 2010.

46. Офіційний сайт World Economic Forum The Global Competitiveness Report 2016—2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2016-2017>

47. Перспективи розвитку інноваційної моделі зайнятості на ринку праці України, 2018, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://naub.ua.edu.ua/2018/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%>

B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8-
%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83-
%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D
0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D0%BC/

48. Підвисоцький В, Ткачук Р. Формування та впровадження програм підвищення конкурентоспроможності територій: метод. матеріали. Київ: Леста, 2010. 64 с

49. Пуцштейло П.Р. Інноваційна діяльність як невід'ємна складова підвищення конкурентоспроможності економіки // Інноваційна економіка. – 2008 .- №1. -С. 108-112. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2682>

50. С. А. Єфімова, Т. В. Гринько, Вісник Дніпропетровського університету. Серія «МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙ», 2015. Випуск 5.

51. Симоненко В. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / В. Симоненко // Київський центр інноваційного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.indev.kiev.ua.

52. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2017 році: аналітична довідка / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша та ін. – К.: УкрІНТЕІ, 2018. – 98 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologiy/monitoring-prioritet/stan-id-2017-f.pdf>

53. Сучасний стан інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств, 2018, № 20. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/20_2018_ukr/21.pdf

54. Сучасний стан та перспективи інноваційного розвитку промислових підприємств. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nikolaychuk.at.ua/news/2015-11-17-52>.

55. Статистичні дані Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/5242-2000-2010.html>
56. Удосконалення системи управління інноваційною діяльністю підприємства, 2017, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/160-1.pdf>
57. Узагальнені показники інноваційної діяльності та інноваційного потенціалу підприємств, 2018, [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://pidruchniki.com/1595021057668/statistika/uzagalneni_pokazniki_innovatsiynoyi_diyalnosti_innovatsiynogo_potentsialu_pidpriyemstv
58. Україна у глобальних рейтингах 2017-2018 років, 2018, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nabu.ua/ua/ukrayina-u-globalnih-reytingah-2017-2018.html>
59. Україна у світових рейтингах [електронний ресурс] // Журнал «Вісник [сайт]. – 2017. – №45 – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/9160>
60. Чухрай Н.І. Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове та логістичне забезпечення: Моногр. — Львів: Вид-во НУ “Львів. політехніка”, 2002.
61. Шипуліна, Ю.С. Розвиток теоретико-методологічних засад переходу підприємств на інноваційний шлях розвитку / Ю.С.Шипуліна, С.М.Ілляшенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4, Т. 1.
62. Ястремська О. М. Інноваційна діяльність промислових підприємств: результати оцінювання / О. М. Ястремська, П. О. Доуртмес // Бізнес Інформ. – 2016. – № 4. – С. 161–168.
63. Яценко В. Активізація інноваційної підприємницької діяльності в Україні / В. Яценко // Зб. наук. праць ЧДТУ. – 2013. – № 34

ДОДАТКИ

Додаток А

Інноваційна активність промислових підприємств

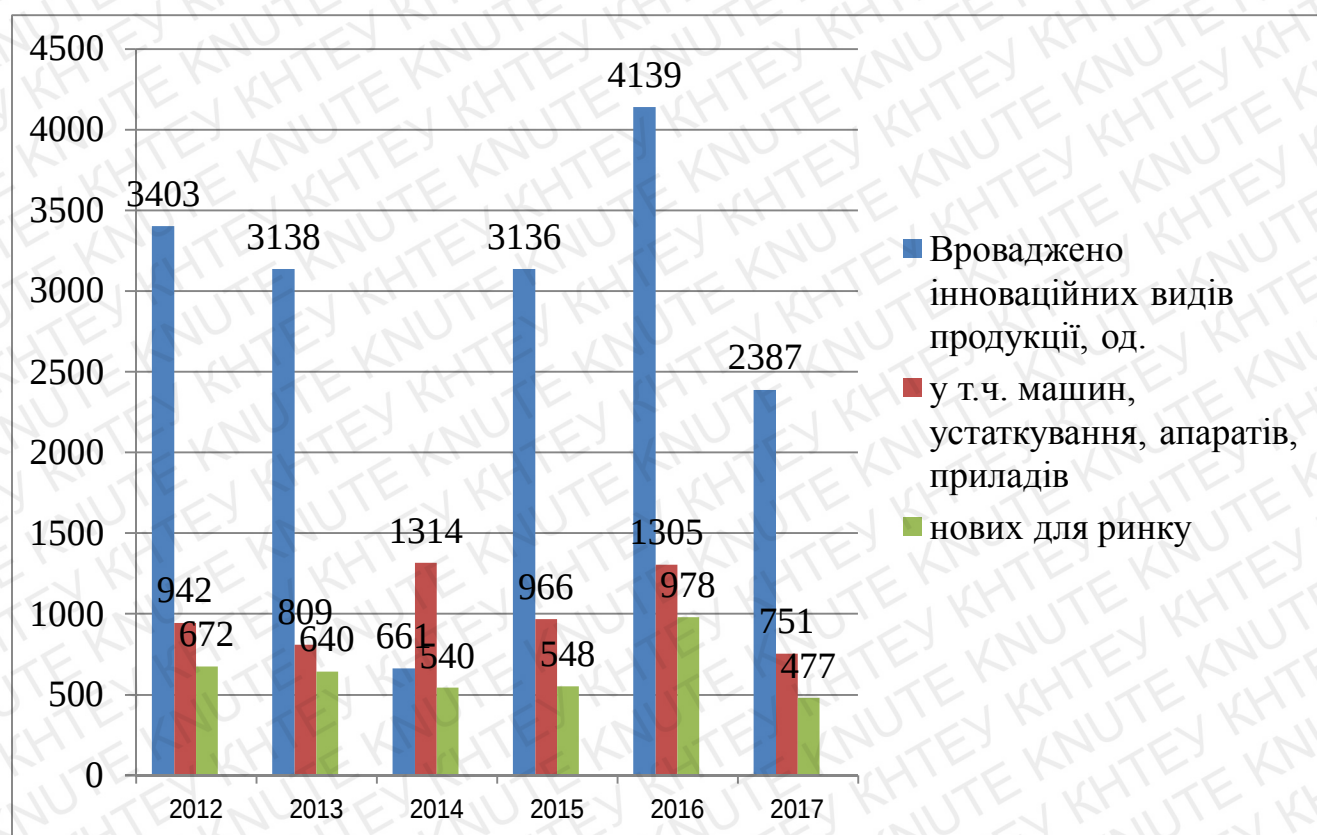
	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями	Загальна сума витрат	У тому числі за напрямками					
			дослідження і розробки	у тому числі		придбання інших зовнішніх знань	придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	інші витрати
				внутрішні НДР	зовнішні НДР			
	%		тис.грн					
2007	23,9	355336,6	8492,4	6344,8	2147,6	379,9	340971,0	5493,3
2008	16,2	133751,2	18832,9	16914,0	1918,9	326,7	111664,9	2926,7
2009	12,2	336997,4	3080,5	776,9	2303,6	2865,1	329188,0	1863,8
2010	14,7	90085,0	1943,3	1617,8	325,5	486,9	79227,4	8427,4
2011	15,8	44481,4	2470,8	2099,2	371,6	19,6	40745,8	1245,2
2012	18,0	419277,6	2440,5	1509,3	931,2	63,6	347900,6	68872,9
2013	19,4	694945,9	1782,7	988,5	794,2	156,3	690543,6	2463,3
2014	14,2	796493,5	1073,0	931,9	141,1	115,7	788728,3	6576,5
2015 ^{1,2}	14,7	575261,6	2398,5	2184,2	214,3	—	554508,2	18354,9
2017 ^{1,2}	15,4	100437,3	3820,7	1640,2	2180,5	352,8	92087,9	4175,9

¹ Починаючи з 2015 року, безпосереднє порівняння даних з аналогічними даними попередніх років є некоректним у зв'язку зі змінами в організації та проведенні державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності промислового підприємства.

² Періодичність проведення державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності промислового підприємства змінена з "річної" на "один раз на два роки", починаючи з 2015 року

Додаток Б

Динаміка впровадження інноваційних видів продукції за 2012 – 2017 рр., од.

Додаток В

**Структура підприємств, що впроваджували маловідходні,
ресурсозберігаючі технології у 2017 році, %**

Додаток Г

Джерела фінансування діяльності в Україні, млн..грн

Роки	Загальна сума витрат	Зокрема, за рахунок коштів							
		власник	Державного бюджету	Місцевих бюджетів	Позабюджетних фондів	Вітчизняних інвеститорів	Іноземних інвеститорів	кредитів	Інших джерел
2012	8045,5	4775,2	87,0	5,7	0,9	31,0	2441,4	626,1	108,1
2013	14333,9	7585, 6	149,2	12,3	0,5	45,4	56,9	5489,5	994,7
2014	11480,6	7335,9	224,3	17,6	0,0	154,5	994,8	2407,8	345,8
2015	9562,6	6973,4	24,7	157,7	2,2	123,7	1253,2	630,2	397,6
2016	7695,9	6540,3	344,1	5,7	32,9	8,2	138,7	561,1	64,9
2017	13813,7	13427,0	55,1	38,4	1,4	74,3	58,6	113,7	45,1

Додаток Д

**Показники капітальних інвестицій в Україні за певними видами
економічної діяльності 2012 – 2016 роках, млн.грн**

Показники	2012	2013	2014	2015	2016
Всього	273256,00	249873,40	219419,90	273116,40	20978,8
Інформація та телекомунікації	10167,70	9864,00	8175,10	22975,00	15619,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	9021,30	3621,30	2921,50	4065,20	5359,0

Додаток Е

Кількість інноваційно-промислових підприємств за регіонами

Область/місто	2012 р.		2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.		2017 р.	
	Усього	Зайняті в ІД	Усього	Зайняті в ІД	Усього	Зайняті в ІД	Усього	Зайняті в ІД	Усього	Зайняті в ІД	Усього	Зайняті в ІД
Україна	10 606	1 462	10 350	1 679	10 089	1 758	10 189	1 715	10 010	1 609	4 767	824
Автономна Республіка Крим	334	37	321	46	324	54	330	50	–	–	–	–
Вінницька	307	45	298	47	278	50	283	55	323	46	170	25
Волинська	224	26	225	26	224	29	220	23	277	30	104	12
Дніпропетровська	717	65	721	63	732	78	705	84	813	109	484	63
Донецька	813	86	804	85	773	91	809	85	309	45	239	28
Житомирська	339	42	334	48	327	54	325	57	383	48	181	28
Закарпатська	250	27	235	22	211	18	217	15	267	16	138	14
Запорізька	415	22	421	116	386	115	399	115	472	108	234	49
Івано-Франківська	454	82	442	96	434	89	407	87	434	99	125	27
Київська	509	39	473	46	488	44	504	68	570	66	330	44
Кіровоградська	280	37	264	41	265	46	251	46	283	49	101	25
Луганська	529	59	505	68	492	64	546	61	131	16	80	9
Львівська	761	102	757	100	752	101	700	116	788	129	331	64
Миколаївська	429	71	404	92	383	114	325	81	337	67	93	29
Одеська	394	62	383	79	372	83	391	69	399	67	186	36
Полтавська	382	45	376	31	350	29	407	33	412	33	185	30
Рівненська	260	27	257	31	247	36	261	39	303	45	123	13
Сумська	235	42	231	40	220	41	228	32	261	46	116	23
Тернопільська	239	40	213	47	224	50	211	36	241	36	92	16
Харківська	818	161	795	146	759	168	785	182	854	191	409	117
Херсонська	220	39	219	58	203	53	203	48	223	54	92	19
Хмельницька	356	60	354	79	347	78	318	58	345	38	146	18
Черкаська	316	48	312	54	310	50	314	47	348	37	145	25
Чернівецька	212	30	210	39	201	37	182	30	218	34	53	9
Чернігівська	235	40	236	42	211	43	217	45	245	32	113	15
Київ	498	119	487	125	499	130	554	142	774	168	497	86
Севастополь	80	9	73	12	77	13	97	11	–	–	–	–